

Meie Mats

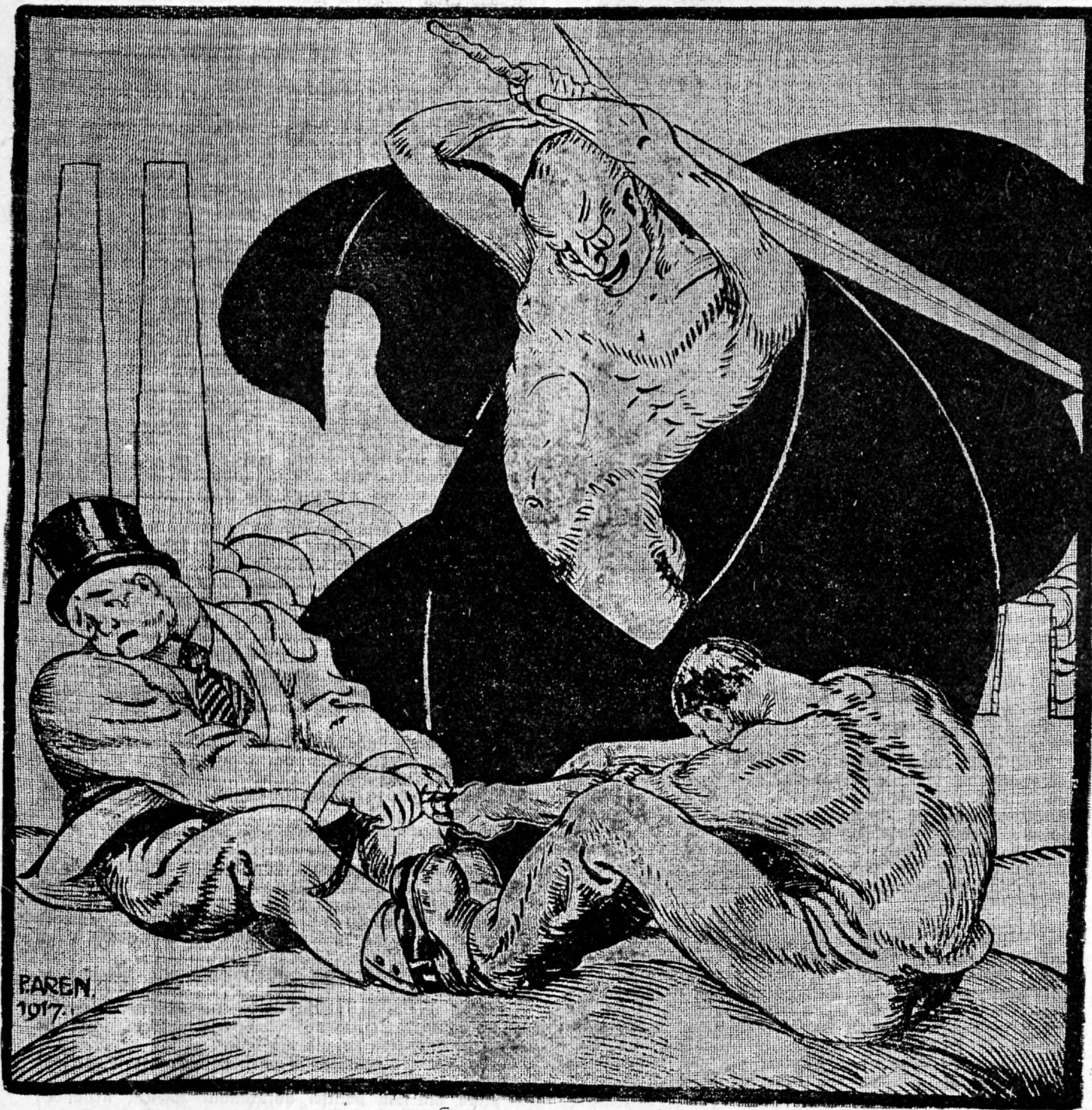
Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

R 2024

Str. 139.

Raupäeval, 15. (28.) aprillil 1917.

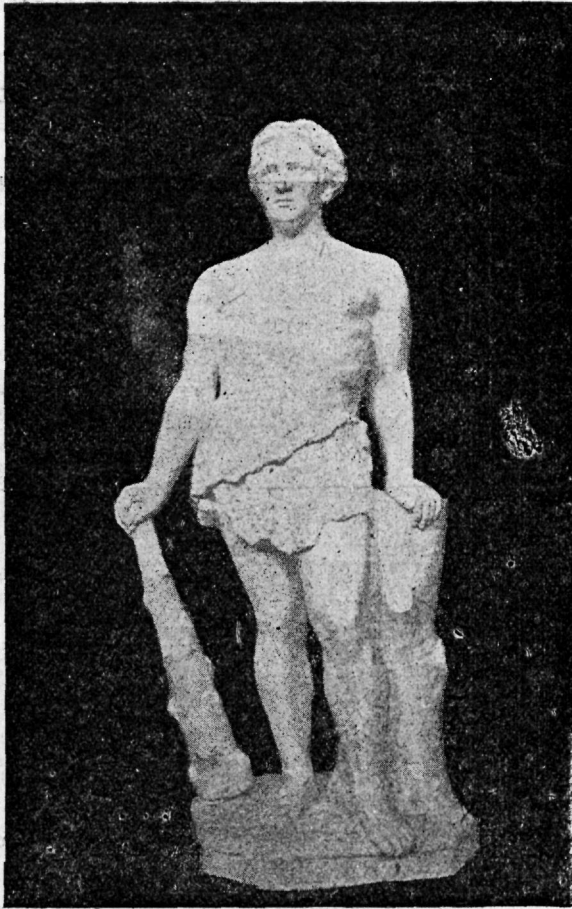
Str. 139.

PAREN
1917

Kapitalist (töölisega vägipulka vedades): „Oh, kõigewägewam mammon, mu alustoad kõiguvad!
Oh, tuleks ometi kontr-rewolutsion!“

A. Weizenbergi 80. sünnipäeva puhul.

A. Weizenberg. Kalewipoeg.

Must teemant.

Fr. Villeri roman Norra. (Särg 8)

Niihästi „tubli“ päewapiltmil kui ka teegi kunstnik, kes asjatundiana lohtu ette kutsutud, ütlevad kindlaste, et päewapildi tunnistust võib uskuda, ja kui veel juurdekutsutud arst tunnistanud on, et kaebtusealuse sõrme harilik sõrmus ei sünni, on asi õhustatud.

Wannutatud mehed loowad, et kohe jälle tagasi tulla. Esinitu hääl wastab küsimise peale: „Siüidlane?“ walju „ei ga“, niipea kui prokurör oma süüdistuse on tagasi wõtnud.

* * *

Nii laugelt meie kaastööliste kirjeldus selle üle, mida tabawalt „moodsa lohtupidamise waatemänguks“ võib nimetada. Kuid teegi ei kahle, et sellele veel järelmäng tuleb, mis mististe otse kurbmänguks areneb. Esitaja ainult teatus, et eila pärast lohtu lõppu preili Fritt kohe wahi alla wõeti, sest tema peal seisab tahtlus, oma onu teemandi warguses. Juba selles seisukorras wõiks asi põhjust anda kõiksugu wõrdluste tarwis õigusejulistemi üle, mis meil walitseb; kuid õigem on ära oodata, kuni ka see waatemäng on lõpetatud.

„Sommitulehe“ toimetus.

Kafsteistkümnes peatükk.

Pimedas.

Ma panin wäljalõike, lugemist lõpetades, lauale ja waatafin kuulajatele otse.

Klaara istus, pea käe najal, laua ääres ja wõhtis liikumata oma ette. Mont astus toa pimedamast nurgast jälle lähemale. Ta oli väga kahwatanud, aga ta hääl oli rahulik, kui ütles:

„Nüüd räägin mina edasi. Wabandage, kui mu jutustuse lõpp kiire ja äriiline saab, aga see on ainus wiis, kus ma neid asju wõin kirjeldada. Ja palju mul jutustada ei olegi.“

„Jah, aga ütle'ge mulle, Mont, kas oli Sigrid — tahtsin ütelda: preili Fritt —“

See oli Klaara, kes ruttu Monti juure astus, kuid Mont kahmas ruttu:

„Ei, wabandage, laske mind rahulikult jutustada, iga-tahes lühite aeg, sest midugi ei suuda ma neist asjust ütle-üldse enam rääkida, millest ma kuus aastat juba olen waitinud. Teie lubasite ju mind kuulata ja, kui wõimalik, ka aidata; sellepärast wabandage minu isearaldust ja ärge mind enam segage. Pärast, töotan ma, annan ma teile teie küsimiste peale wastused.“

Nii siis: kohtusaalis on mitu juhtumist olnud, mille peale kirjasaatja pole tähendanud. Ometi arwan ma, et tema kirjeldus minu jutustuse lõwal teile kõik on ära ütelnud, mis saladuse selgitamiseks tarwilik wõiks olla. Sellel põhjal tahen üht asja nimetada, mis „Sommitulehe“ kirja-saatja on unustanud:

Kui kohtupresident oma kõnet pidas, arwas ta tarwiliks politsei tegewust selles asjas laita; selle juures mõtle-wat ta, ütles ta, detektiwpolitsei ülema ülespidamise peale profurator Jürgensi wastu. Kõik usumaw ta kindlaste, et see selle läbi ranga peale pole mõju awaldada tahtnud, kuid ärewuses pannud ta tema külge ometi käe — asjalugu, mis nüüdse sõõrangu läbi weidra walguse saawat. Edasi olla detektiw allega teise wea teinud, et ta seda ei ütelnud, kui lohtu ees tunnistust andis. Selle tagajärjel oleks wõinud süüta inimene kannatada.

Õigaks saab aru, misuguses piinlikus seisukorras ma olin, ja see oli seda pahem, et ma isegi kohtunikule õiguse pidin andma; selle juure tuli veel mõte, et just minu tegu hirmsa tahtluse selle peale lükkas, kes mulle maailmas kõige armsam oli. Ja selles asjas ei suutnud ma tagajärgi veel ette nähagi. See tuli ju kõik nii ruttu, nii üllatawalt, et aega ei olnud mõeldagi, enne kui otsus langes.

Ma lätsin kohe koju, et seisukorra üle järele mõelda; aga juba seekord nägin ma oma ümber ainult pimedust. Ma kogusin aga julgust ja lätsin alla politseimeistri tuppa. Tema oli veel seal, hilisest õhtust hoolimata. Ja oli väga kõsine.

„Ma tunnen juba kohtuläitu,“ ütles ta, „ja mul on tahju kuulda, mis sündinud. Ma ütlen seda, et teie ise enam ei tarwitaks seda ütelda. Odake, midagi tahaksin teile ütelda, mida kohe peate teadma: ma andsin käsu preili Fritt wangi wõtta.“

Ma olin aimanud, et midagi sellesarnast tuleb. Ja ma oskasin rahul näidata, mida mul ei olnud.

„Ma teadsin, herra politseimeister, et see sündima peab,“ wastasin ma, „ja oma seisukorra üle on mul ka selgus: ma tuln nimelt teid paluma, mind teenistusest wabastada; kirjastikult ei ole ma palwet küll veel mitte ära annud, aga see tuleb homme, ja ma palun teid asja peale wadata, nagu oleks see juba sündinud.“

Politseimeister wastas mulle lahkeste otse, pigistas mu kätt ja ütles:

„Mul on kahju, palju enam kui aimate; aga teid paluda, palwet tagasi wõtta, ei wõi ega taha ma. Mis teie praegu ütlesite, seda ootasin ma teilt.“

„Kas teawad herra politseimeister kõik, mis täna lohtus sündis?“ küsisin ma.

„Jah, ma sain politsei adjutantilt täieliku aruande; tema wõibis kõik aja seal.“

„Ja teie arwamine?“

„Minu arvamine? — Ma mõistan, teie ei kõnele enam enesest, teie mõllete selle noore preili peale, kelle ma pidin lastma wangi wõtta. Noh, mis pean ma teile ütleva? Kui ütlen, et keegi teine teemanti wõtta ei wõinudki kui preili Friit, siis saate minu peale kurjaks; ja ütlen ma selle wastandi, siis saate kohe aru, et wastu oma arvamist kõnele — eks ole?“

„Semal oli õigus ja mina ei ütelnud enam midagi.“

Kui ma lahtuda tahtsin, wõttis politseimeister weel lord minu läest kinni:

„Teie on suur õnnetus juhtunud, Mont!“ ütles ta. „Wälge ettevaatamatus teie poolt, tähi asi, mis saajast korra üheksaltümnel üheksal korral ilma tagajärgedeta oleks jäänud, on asjaolude mõjul teid teie tegevusest wälja kistunud, millele enda nii suure jõuga ja osawusega olite pühendanud. Ja kui ma ei eksi, siis on isikule, kes enesele teie armastuse wõitnud, weel suurem õnnetus osaks saanud; wähemalt paistab asi niifugujeks arenemat. Mis eelmisesse puutub, siis olete teie tugew mees, ja mul pole tarwis teile ütelda, et teie julgust ei tohi kaotada. Teie pole midagi paha teinud, ja maailm on suur ning palub tasurikasti tööd. Mis teisesse puutub, siis leidub aja jooksul ka selle tarwis head nõu, teie näost loen ma selgeste, mis nõu teil on: teie tahate kõik oma jõu ja agaruse selleks kulutada, et selle daami ilmsüütust selgeks teha, selle wastu niidid kõik märgid räägitwad, ja mina ei taha teid selle juures mitte tagasi hoida; wõib olla, ehk läheb see teil korda; niipalju logemust on mul, et teada, et midagi wõimata pole. Ei peaks see aga ometi korda minema, siis ärge häwitage oma elu ühe naise pärast, nagu seda paljud teewad; tehke asjale ots, mida warem, seda parem, enne kui see hilja on — ja ärge katstage wõimatat wõimalikuks teha. — Wõin ma teid warem wõi hiljem aidata, siis tulge aga minu juure.“

Need olid minu ülema lahked, isalikud sõnad. Wiimastel aastatel olen ma temaga selle asja üle ainult ühe korra kõnelelnud.

Ma olin seekord alles 27 aastat wana, ja kui lähem hommik kätte jõudis, olid mulle julgus ja tahtedud tagasi tulnud. Politseimeistril oli õigus, kui ta minu näost arwas oisust lugeda wõiwat, et ma oma pruudi süütuje awalikuts tegemiseks kõik teha tahtsin; sest seekord oli ta weel minu kihlatud pruut.

Alga ainult paar sammu oli tarwis teadasaamiseks, et mu seisuford — ma ei olnud ju enam politsei eesotjas — mitte jalgude terge ei olnud, waid et ta paistis, nagu soowiks halastamata saatus, et tükk lõpuni märgitaks, nii, nagu ta oli alustatud, ja nagu ei suudaks mind sellejuures enam mingisugune inimlik wõimus aidata.

„Ras teie siis Sigridiga kohe ei rääkinud?“ küsis Klaara äkitselt.

„Ei, see oli wõimata. Kuid kuulge, misfugene minu seisuford oli: Juba järgmise päewal hakkaswad peaaegu kõik linna lehed „politsei ülesastumist“ arwustama. Mõned neist nõudsiwad isegi minu kohtu alla andmist, sest et minu waikimine peaaegu ilmsüüta hullambistmisele wiinud. Noh, see kõik läks wõrdlemist ruttu mööda, sest et ma oma palwe peale teenistusest priiks sain.“

Alga tagajärg oli, et mind paljudes paitades umbusaldusega silmitseti, ja politseimeister, kellega ma kirju wahetasin, mind ühelgi tingimisel uurimise wangistusel istuwa preiliga kokku saada ei lubanud.

Mul on siin sellest ajast mõned päewaraamatu ülestähendused; tahaksin teile neid heameelega ette lugeda. Harilikult ei kirjuta ma päewaraamatut mitte, sest niifugune süwenemine ise oma õinge seisufordasse on mulle wastik olnud; aga seekord tegin seda lihtsalt kohuslistel põhjustel, et siis parem oleks ennast nende peale toetada.“

Mont wõttis wälise, patšu märkusteraamatu wälja ja hakkas seda forima.

„Ei!“ hüüdis Klaara. „Pange raamat ära ja jututage parem!“

Mont naeratas ja wastas:

„Ma ei tarwita raamatut kawa, austatud proua; aga

U. Weizenbergi 80. sünnipäewa puhul.

U. Weizenberg. Juta.

ma usun, kõige parem on, lugu wõimalikult ruttu lõpetada, ja see hoiab meie aega kokku, kui mõned read tohin lugeda.“

Klaara oli nõus ja Mont luges: 23 juuni. Ei saa Sigridi juure! Katsumin siis wana Friitiga kokku saada. Haige! Ei saanud temaga rääkida — aga mina ei usu ta haigust.

Täna pärastlõunal olin jälle Eweline adwokadi juures ja küsisin temalt, kust ta selle kirja saanud, mis talle kohtuase toodub. Tema ei ütelnud mulle ei kirja sisust ega saatjast midagi. See olla tema kohus, ütles ta.

Mina usun, sellest kirjast oleneb palju; keegi on adwokadile sõjariistad kätte annud, mitte üksi Eweline kaitseks, waid ka Sigridi wastu. Kes see on? Mis on selle põhjus? Mis mõte seisab selle taga?

Ma pöörasin kohtuteenri poole. Kirja oli keegi ekspresstoonud palwega, seda kohe kaitsejale ära anda. Mina leian ekspressti wististe üles, aga see wõtab mõne päewa aega; seni kaob aeg.

25. juunil. Niidid olen ma kats päewa ekspressti ostsitud. Ma algasin nr. ühest ja leidsin alles nr. 87 õige mehe. Niipalju kui ta mäletas, oli ta kirja „Grand Cafes“ ühest ajalehemilijast poistest saanud.

Ma otsisin ka poistest wälja. See oli kirja tellegilt „herra!“ saanud; aga kas see herra noor wõi wana, walget-wõi mustawerd, seda ta ei mäletanud; ta ei teadnud üldse midagi. Seal ma niidid seisin!

Ma katsumin jälle wana Friit jutule saada. Ta salgas end ära, saatis mulle aga õhtupoolikul järgmise kirja:

„Austatud herra Mont!

Ütles teile õige wälja, et meie üksteise seltsist wististe enam mingisugust rõemu ei tunne. Ei Einar ega Sigrid too oma jalga enam sin majasse, ega nimetata sin ka enam nende nime.

Oja, mis teie, herra Mont, wiimaste sündmuste puhul olete mänginud, ei tunne ma selgeste ega uuri selle järele. Mul on teadmiseft küll, et aidata tahstite minu wennalaste kurtigewust warjata. Et teil pehmenawaid põhjust on, tean hästi; aga ma ei suuda aru saada, miks me weel peame kottu saama wõi selle üle kõnelema.

Bartholomäus Frick.“

Mont waatas üles ja tähendas:

„Sest saadit ei ole ma wana Fritiga enam rääkinud.“
„Aga ja oled ometi katjunud temalt lähemat seletust nõuda? Küsisin mina.“

„Katsunud — jah; aga seda oli kergem ütelda kui teha. Neist sündmustest saadit on ta waewalt weel kellegiga rääkinud, kõige wähem minuga; ta on kaugekaelne kui wana härg. Kuid nüüd edasi; mida warem ma oma märtusjed olen läbi lugenud, seda parem.“

28. juunil. Ma saadan oma aja sellega mööda, et näitlejat ja Eweline ema tähele panen; raste ahi, sest et mul tublid politseinikud puuduvad ja ma kas iseenele wõi wiletate paigalistele peale pean toetama. Eweline ei tule ial wälja; tema olewat haige. Madam Reierfen on tihti purjus, mängib waele kannataja aja tittre asemel ja olla wanalt Frikist suurema summa raha saanud. Näitleja elab endist lõbusat elu edasi; tal näib pisut raha olewat, kuid palju mitte.

Ma rääkisin ka isand Howelliga. Ta rääkis kui gentleman — aga mina ei usu teda. Ta kahesjes wäga, et sellesse loosje oli segatud. Ta ütles, ta uskuwat ometi kindlaste, et see Eweline olla, selle ta, teemant käes, kapi ees päewapildits wõtnud, (Jah, mis see nüüd aitas, kui ülesantud aeg ja ritjed selle wastu rääkistwad!) Ta tahtwad mõne päewa pärast Inglismaale reisisda, itelgu politsei selle kohta, mis tahad. Ta ei tahtwat mitte enam kohtu ette ilmuda; tema tunnistus olla ju endijest kokuistumiseft olemas.

Mina küsisin, mis wanal Frikil oma wennapoja Einari wastu olla. Howell wastas, sellest ei saawat tema aru; ta olla rauka ilmaaegu katjunud mõistusele wiia, ütles ta. — Howell lobises nähtawaste üsna awalikult; aga mina ei saanud tema käest midagi uudist. Kas ei tea ta midagi? Wõi warjab ja salgab ta midagi?

5. juulil. Terwe nädal on mööda läinud, ilma et ma midagi olen teha wõtnud. Aeg lähineb, mil ahi uueste kohtu ette tuleb, ja kõik on kindlad, — oh, hirmus on seda kirjutada! — et Sigrid süüdlasets mõistetatse! Ma kirjutasin Einar Frikile Hamburgi, itegi kaks lorda, aga ei saanud wastust, ehk küll ma oma telegrammi peale hotellipidajalt wastuse sain, et ta seal wiibib ja minu kirjad kätte on saanud. On, nagu pörfatfin ma igalpool peaga müüri wastu, õigemine kõwa, ülesaamata tahtuse wastu. On siis saatusse tahtmine, et see kurbmäng lõpuni peab mängitama?

Rääkin ka pandimajapidaja Abrahamseni juures. Efti leidfin ma ta küüraka kirjutaja, kes mind pillawa naeratu-sega silmitjes; siis tuli Abrahamsen ise. Ja ütles, tema olla kohtus kõik ära ütelnud, mis teadis, pealegi ei olla tal minuga rääkimiseks aega. — Tema ei ole mitte enam niisugune, kui seekord, mil ma weel detektiwpolitsei ülem olin! Lõunaeila sündis midagi tähtsat: Näitleja Fredrikfen reisis õõsise rongiga Kopenhageni. Mina ei wõinud teda tahtistada, ja politsei ei tahtnud seda teha. Ja ometi usun ma, et temoga itks wõimalustest taob, mis teemandiwargusesse oleks wõinud selgust muretseada.

6. juulil. Kõik hommikulehed teatawad tänä jämedas kirjas, et Eweline Reierfen oma elule olla otja teinud. Ta on enda ema korteris omas toas illes poonud. Üleilbiselt ollakse armawisel, et ta seda nõdrameelsuses teinud. Sest pärast kohtu olla ta waimuhaiguse tundemärkift ilmutanud. Niisugused olid teated. Kõik ajalehed räägivad sündmustest

lahetsedes ja mitmed nendest tähendawad jällegi, et see kõik — politsei süü olla.“

Waewalt mõistan, kuidas ma seda pika peale suudan wälja kannatada, sest et ma midagi parata ei saa.

7. juulil. Täna käisin madam Reierfeni juures, et selgusele jõuda, kas kadunu enne surma wahest midagi pole ütelnud. Nagu ma juba oodanud olin, wõttis madam mind sõimates wastu. Wõimata oli tema käest midagi teateid saada.

Wana Frick olla oma wennatütre süü asjus kindel ega nimetawat ta nimegi enam. Sellegipärast on ta Christiania kõige ofawama adwoladi temale ka tsjats wõtnud. Kas see midagi aitab?

9. juulil. Kohtuni on ainult weel kolm päewa aega ja mina pole weel midagi teinud. Ometi, midagi olen ma teinud! Rääkisin Sigridi kaitsjaga. Tema teatas mulle, preili Frick ütelnud tale, tema läinud sel õhtupoolikul tõeppoolest Abrahamseni juures oma ehtesajade peale raha loenamas; tema tahtwat seda ka kohtu ees ütelda, aga selle üle, mis otstarbets talle raha waja olnud, ei lausumata ta midagi. Udwolat pannud talle südame peale, seda tingimata teha, kui ta tahtlust — — kõwendada ei tahtwat, kuid preili jäanud paendumataks selles asjas. Mis see tähendab? Mis tahtis Sigrid selle 4000 krooniga teha ja mispärast ei arnuud ta vähematti seletust? See on mulle palu mõelda annud. Kuid ma küsisin adwoladilt, kas tema ka tähele on pannud, et pandimajapidaja poolt ülesantud aeg wõimatuts teeb, et preili Frick päewapildits üleswõtmise ajal wõis „illa Ballaratis“ wiibida.

Pandimajapidaja teate järele sõitis ta tema juureft wiis minutit üle pool tuue ära. Päewapildi peal olew kell aga näitab kümme minutit üle pool tuue. Teed Dispe uulitfalt viilani on wõimata wiie minutiga ära sõita. Udwolat lubas selle peale tähelnemiseft juhtida. Nüüd tõuseb küsimus: Mis tahtis Sigrid selle 4000 krooniga teha? Mis on tal warjata?

Mont pani raamatu kinni ja tähendas:

„Nii palju oli mul märtust, muu jutustan õige pea ära.“

Kolm päewa hiljem oli ahi wannutatud meeste kohtu ees. Ma mina olin tunnistajana seal; aga minu mälestused selleft päewast pole suured. Mul oli, nagu olefin unes, segases unenäos. Olefin ma ise kaebtuse all seisnud, ma olefin rahulik ja ärgas olnud, seda ma tean. Nüüd, mil ma süüpingis ei istunud, olin mina süüdlane, enam süüdlane, et see noor neiu, keda ma enam ormastasin kui oma elu, sin hirmja süüdistuse all seis. Alles pärast sain ma ajalehe teateid lugedes selgema ülewaate kõige selle üle, mis sel päewal kohtus sündis.

Ka seekord oliwad peaaegu kõik samad tunnistajad kohtus, kes Ewelinegi kohtuasias ajal seal olid olnud. Midagi uut ei ilmunud, nii et ma selle päewa sündmuseft lähemalt ei tarwitse kirjeldadagi.

Kui ma seletust andsin oma kälaskäigu üle prokurator Färgensi juures, katusid kuulajad mulle pillawalt wahete kõneleada. Küll seadis president rahu koha jälle jalale, aga ma pidin ometi kõige haawawamat pilget wälja kannatama, kui ise enese rumaluseft kõnelesin.

Sigrid ei salanud oma käimiseft pandimajapidaja juures, ei ütelnud aga mitte, mis otstarbets tale seda raha waja oli olnud. Sellewastu tunnistas ta kindlaste, et ta kella wiite ja pool kahetsa wahel muuseumis ei olla läinud.

Prokurööri ettekanne põhjenes peaaesjalikult järgmises: Kaebtusealune ise olla tunnistanud, et ta warguse päewal wäga itääralikud sammud astunud, et juuremat rahasumma saada, et see tal aga pandimajapidaja juures luhta läinud, ehk küll igakõks aru saawat, et temale sel päewal vähemalt 4000 krooni tarwis olnud, kuna teist wäljapääseteed ei olnud. Tema olla itit, kes ilma tähelnemiseft aratamata muuseumis kää tohtis, kus teemant seis.

Siis olla herra Howell temast päewapildi teinud, kui ta, teemant käes, 10 minutit pärast kella pool tuut seal seisnud. Et päewapilt preili Frikil kujutawat, ehk ta seda ise küll ei tunnistawat, selle juures ei olla pärast suurelstegetowa klaasi läbi silmitsemiseft enam tahtlust.

Peale selle olla olemas endise detektiivpolitsei ülematunnistus, et prokurator Jürgens lohe algusel tähendanud, tema olla teemandi kaebtusealuseks olnud. Alles hiljem muutnud vaul, detektiivi vahelelesegamisel, oma tunnistust.

See oli lühike kokkuvõtte prokurööri kõnest. Waewalt tarwitzen weel juure lisada, et pärast tunnistajate ülekuldamist ja prokurööri kõnet saalis inimest leidus, kes Sigridi süü juures oleks kahelnud.

Raitsja wõis ainult minu päewaraamatus tähendatud punktist kinni hoida, mida tema siis ka põhjalikult tarwitas. Nõmus, et aeg, mil Sigrid pandimajast lahtunud, juhtumisi minuti pealt kindel oli, sest pandimajapidaja oli ise oma kella waadanud ja siis weel kirjutajalt küsinud, kas kell mitte wõis minutit üle pool kuue ei ole, mille peale kirjutaja alnast wälja waadonud ja näinud, et ka lähema kirikutorni kell sedajama aega näitab.

Sis oli kaitsja woormehe üle kuulata lastnud, kes Sigridi koju wõinud — ma olen unustanud ütlema, et see mees waheajal wälja uuriti. See mees teadis kindlaste, tema sõitnud sel sõidul harilikuturusega, ei kiiremine, ei aeglasemalt.

Raitsja oli sellejärele sellel sama hobusega mitu kätt teinud ja sellest selgus, et sõit vähemalt weerandtundi wõttis, isegi kõige kiiremal puhul mitte vähem kui kümme minutit.

Sellega olla ta tõeks teinud, arwas kaitsja, et preili Frikk — kui tema see oli, ja see on kindlaks tehtud, et tema see oli — mitte see ei wõivat olla, kelle Howell, teemant käes, kümne minutit üle pool kuue muuseumis päewapildiks üles wõtnud! Et wäike kell elewandi peas dieti kätta, olla wana Friki tunnistuse põhjal kindlaks tehtud.

Sellewastu seletas prokurör, üleüldiselt olla tutaw, et linnakellad tihti mitmesugust aega näitawat.

Raitsja omalt poolt tähendas, et kiuneminutiline wahe wõimata olla. Üleüldise tarwitas ta seda asja põhjalikult ja mõjus nitwist wannutatud meeste peale, et need tagajärje üle täielises teadmatuses olid, kui nõupidamisetuppa läksid.

Raitsja lõpetas oma kõne järgmiselt — Mont awas taoturaamatu, wõttis sealt wahelt ajalehe wäljalõike ja luges:

„Minu herrad kohtunikud ja wannutatud mehed! Jõledus oleks, kui tõendada tahaksin, et ma oma kaitsesealuse ilmsüütluse olen selgeks teinud. Aga mul on õigus küsida: Kas usub keegi, et pealekaebaja tema süü on selgeks teinud? Riipalju olen ma ometi näidanud, et, kui pealekaebaja tõendus igas punktis maksma jääb, noor preili, keda mul au on kaitsja, ei h e l ajal ka h e s kohas pidi wõtma. On ta sel ajal pandimajas olnud, nagu seda tunnistajad kõik tõendawad, siis ei wõi ta see isik olla, kelle herra Howell, teemant käes, üles wõttis. Tõsi, kaebtusealuse wastu räägitud waga tõsised kahtlused. Aga kas ei ole ma näidanud, et tõenduste wastu jälle teised tähtsad tõendused seisawad? Et see asi harilik pole, on selge. See wargus, mida nüüd juba teine kohus teise kaebtusealuse wastu harutab, jääb saladuseks, olgu otsus misugune tahes. Mina tahan tõendada, et, olgu teie otsus misugune tahes, homme praegu siin olematest inimestest kümnest wiis ütlewad: wannutatud meeste kohus mõistis õigeste kohtu! Teised wiis ütlewad: ei, ta otsus ei olnud õige!

„Ahi on ja jääb mõistatuselks, kuni, wõib olla, aeg selle mõistatuse lahendab. Mina koridan: Ahi pole harilik seft iga tõenduse wastas, mis selge paistab olemat, seisawad kaks mitte selget. Kes eimesel kohtuharutusel oli, mäletab, et ahi enne wannutatud meeste nõupidamist igale ühele selge oli ja nende otsus oleks olnud wististe: Süüdlane!“ Kuid paar tundi hiljem tuli hoopis teine otsus. Kas ei wõiks tänagi ahi nii minna? Nii olla?

„Küll ei ole mina nii õnnelik kui mu ametiwend — Erweline Reierseni kaitsja; vähemalt pole ma suutnud weel siamaani uust põhjust leida, mis prokurööri sunniksiwad oma kaebtust tagasi wõtma. Aga ometi on mul tõendus korra läinud, et minu kaitsesealune waim peaks olema, kui ahi nii oleks, nagu prokurör tõendab! Mina olen selle woral ainult näidata ja teile, mu herrad kohtunikud ja wannutatud me-

Archeradeni Läti Kriit Düüna kaldal,
Saksa kuulidest purustatud.

hed, selgeks teha tahtnud, et selles asjas alles täielik pimeus waitseb. Minge wastate küsimise peale: „Süüdlane?“ „ja'ga“, siis wõite enestele lohe selle järele ütelda: „Meie oletime ka „ei“ ütelda wõinud.“ Wastate teie aga: „ei!“ siis wõite enestele ütelda: „Meie oletime ju ka „jah“ ütelda wõinud!“

„See teie hulgas, mu herrad wannutatud mehed, kes küsimise peale: „Kas süüdlane?“ „ei“ ütleb, saab lord, wõib olla, kui ahi selgub, enesele ütelda: „Mina aitasin süüdlaselt wabats mõista,“ aga see, kes „jah“ ütleb, kas ei tee ta lord enesele etteheiteid: „Mina mõisiksin süüta inimese hukka ja häwitasin selle läbi ühe inimese elu! Oma terawmeelsust pimedast peast uskudes ei tõendanud ma mitte mõeka tarwitamata jätta, mis mulle kätte anti; ma löin, ja — löin kaasinimese maha!“

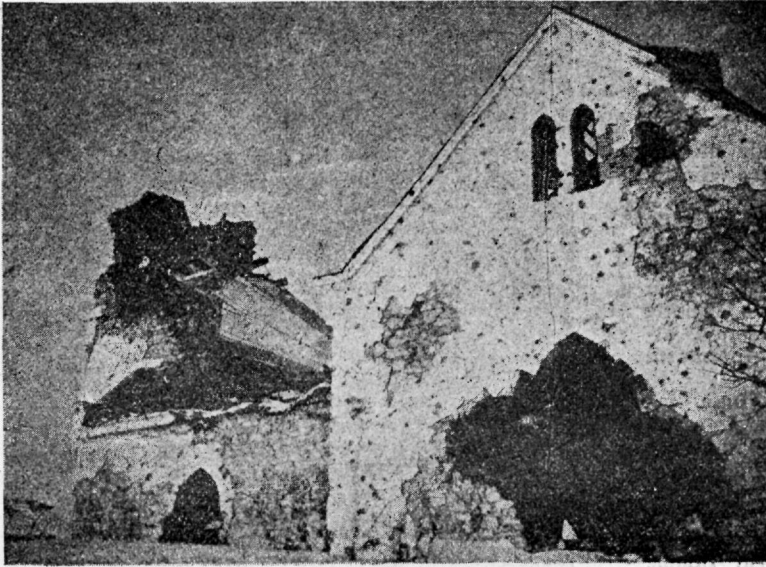
„On lordi, mu herrad kohtunikud ja wannutatud mehed mil inimesed ei tohi otustada ega pea otustama, ja mulle paistab, et tänane päew niisugune on, mil kohtunikud ütlemad: „Meie ei tohi ega wõi otust anda!“ Nii siis pole teist teed, kui otsus: „Witte süüdlane!“

„Wannutatud mehed pidasid kolm tundi aru,“ kõnles Mont edasi. „Kui nad kohtusaali tagasi tulid, oli nende wastus süütsimuse peale: ei!“

„Ohtamist kuuldes, mis niihästi minu kui Klaara suust tuli, wastas Mont haruldaselt kurwa naeratusega üles.

„Jah, ma mõistan,“ ütles ta. „Seesama tunne asus ka minu rinda, kui otsus larges. Esi nene mulje oli lõpmata rõem ja kergitus. Aga see ei kestnud kaua. Kuulajad wõtsid otsule sügawa waitusega wastu, ja kui Sigrid wabaks lasti ning kohtusaalist lohtus, wõttis rohwalik teada wiisitamisega wastu. Tema wantri peale piduti kiwa ja ainult juure waewaga suutis politsei ta ära wiia.“

„Kole!“ õigas Klaara. „Kudas wõiswad nad seda waest neiu ometi weel piinata! Kas siis usti, et ta süüdlane oli?“ (Järgneb.)

Afgheradeni Läti kirik Diiina kaldal, Saksa kuulideest purustatud.

Hansu õnn.

Hans oli mõnda aega New-Yorgis tööta ümber hulkunud. Viimaks oli ta James Browni võderastemajasse vastu võetud. Ta ülesanne oli kellneri aiadata, tubafi pühkida ja aknaid puhastada. Need ülesanded ei keelanud teda sugugi ilusa Nellie Saugi, Browni võderastemaja kassapidajanna, peal filmi pidamast.

Nellie waade lõi tema finistes filmades alati imestuse elule ja alati katkus ta siis omi huuleid viisitamiseks teritada, kuid igatord sai vilest väite naeratus. Miks ei oleks ta ta naerma pidanud? Tööd oli tal ju! Olugi et tööd võrdlemisi palju enam kui palga oli, kuid tale oli lisa lubatud ja tahe päeva pärast oli palgapäev.

"Tule siia," hüüdis Hansu võderastemaja ülemkellner O'Brien, roheline mehikene, mine vaheta see viiedollari peeneks," Hansule sealjuures raha ulatabes.

Hans võttis raha ja läks. Nellie vaatas O'Brieni otsa ja kortsutas kulmu. See märkas seda ja ta nägu muutus tõsiseks. Ta teadis, et Nelliele ütelus "roheline mehike" ei meeldinud ja et Nellie poolt tale mitu korda tähendatud oli, et mehe nimi Hans Sepp olla. Ta pidas ennast täiswereliseks wabariiklaseliseks, olugi et ta wanemad wiletsalt Inglislikele kõnelesiwad, ja teda ärritas asjaolu, et võderamaa mehike kassapidajanna poolt kaitset leidis. Neiu aaga meeldis see alati lõbus firge noormees, kes omas asjas vähe harjumata oli ja "kattseinglit" tarwitas.

"Miks ei peaks ma teda tohtima "roheline mehike" nimetada?" hüüdis O'Brien äritatult; "tema nimega on inglasele raske harjuda ja rohiroheline on ta ju ta, mis teie dieti mõtlete?"

Nellie waitis, olugi et O'Brieni loogika tale ei meeldinud. Ta tundis kaastundmust selle wäljamaalase vastu, kes kahtlewa näoga, aga wiisakalt ülemkellnerile kaardi võderastemaja omaniku poolt ära andis, mille peale kirjutatud oli, et see kaardi toojale võderastemajas "midagi tööd" peab mureksema. Kohasaajal ei olnud aga sellest saadit jugugi terge elu.

Hans oli wahepeal kõrwal kalataupluses viiedollarilist ümber wahetada palunud. Kalataupmees aga ütles tale, et ta praegu ise peenikest raha otsima on saanud. Hans läks pesumajasse; seal tõendati, et nad peenikest raha praegu kalataupmehele olla annud. Dudukaupmehel nurgas oli

jälle ostjaid palju poes ning tal ei olnud aega. Viimaks pööras Hans uulitsal banani müüja poole, kes ta tohe ta soowi täitis.

"Mis sa ta võtsid ära ei jäänud?" kartses ülemkellner, kui Hans tale raha ära andis. Hans ei saanud esiteks O'Brieni ütelsest aru, alles siis, kui ta Nellie pillu oma peal tundis, punastas ta ja aimas, et ülemkellner jälle midagi (hameeldiwat temale atresseeris.

"Waat' sulle," hõistas wiimane järsku, "siin on üks wale hõbedollar hulgas. Iga lambapea võib aru saada, et see tina on. "Kust sa võtsid ta?" Siinjuures wiiskas ta rahatüki lauale, nii et tume kõla kuuldawale tuli.

"Bananimees," wastas Hans. "Waheta ta ruttu sealsamas ühe parema vastu ümber," kõlas läst ja wale rahatükk lendas Hansu juure. Hans püüdis ta kinni, waatles teda uurimalt ja läks aeglaselt wälja. "Mehike ei ole mitte ainult roheline, waid ta uimane," pomises O'Brien.

Mis Nellie ei lausunud midagi, lõi aga kassaraamatu tähelepandawalt kõwaste linn.

Mõne minuti pärast ilmus Hans, pani sama rahatüki lauale ja seletas, et banaani meest enam kufagilt leida ei olla.

"Ei ole leida?" hüüdis O'Brien "siis hoia ta omale; anna mulle ta eest wiiskümmend tsenti, mul teda tarwis ei ole."

"Mina — wiiskümmend tsenti," sõnas Hans lohmetanult; "mees on ära, mul ei ole wiiskümmend penni, mul ei ole midagi." —

"Mine, kus kurat," hüüdis O'Brien wihaselt, "niisugust rohupead ei ole siia tarwis; tee, et sa wälja saad."

Hans sai käreast niipalju aru, et ta lahtlastud on, piktamiisi astus ta majast wälja ja liikus mööda uulitsat edasi.

"See on standaal," ütles miss Nellie, "mis võib tema parata, kust pidi tema Amerika waleraha tundma?"

"Mis aiaft saadit kaitsete teie "roheliist mehikest?" küsis ülemkellner viikawalt.

"Ma ei ole mitte tema kaitsejanna; aga teie peaksite häbenema ühe mehega niiviisi ümber käia. Ta on wähe-malt sama palju wäärt kui teie. Teie ei talli teda ainult sellepärast, et ta aumees on, teie aga mitte." — "So," piltas O'Brien edasi, "mida teie aga kõit ütelda ei mõista. Kui ma mitte aumees ei ole, siis ei wõi ma ta teit nõuda, et teie mu lähedal oleksite; ta teie wõite minna."

"All rihtg," ütles miss Nellie, "andte mulle, mis mul õigus saada on, ma olen rõemus, kui ma teid enam näha ei tarwitse."

"Ühehomme on palgapäew," wastas O'Brien, "siis wõite oma palga kätte saada."

Mis Nellie läks Hansule järele, mispärast ta seda tegi, sellest ei olnud tal õiget aimu. Kui ta mitmes uulitsas, ilma teda leidmata, käinud oli, pööras ta sammud koju poole.

Hans liikus edasi. Maja, kus tal nädalapäewad hästi meeldinud oli, pidi ta nüüd maha jätma. Plaanita liitus ta. Korteriisse kuhu ta linna tulekust saadit asunud oli, ei julgenud ta minua. Perenaine oli tale ju nädali eest korteri üles ütelnud, ainult asjaolu, et ta tööd leidnud, oli teda weel kannatama sundinud. Wõimatu oli minna ja ütelda, et ta wäljawisatud olla. . .

Ümber nelja kuu eest oli ta wähe rahaga ülemere siia tulnud. Rahulitselt, waitsett oli ta niitaua elanud, kui raha jattus. Kui laps oli ta suuri hooneid waadeldud, oli par-gis jalutama käinud, ühte ja teist uurinud. Siin ja seal oli ta omale tohtta otsinud, seda aga mitte saanud. Lõ-puks, kui raha lõputorral oli, siis pidi ta tööle hakkama.

Sõjamehele.

Kanna soovid kaugele m'ust,
Ütle, kangel kallimale:
„Ta mu mõte lõpmatult!“

Ja siis ruttu, tuulekene, —
tagasi, sind ootan ju —
jõua. Mulle jutustele,
Mis sul ütles tema suu?

Kuulen sinult tumet' koha,
Nagu valus vigab sa —
Näitan: sul on palju teina —
palju kurba rääkida.

[Natalie Schönberg.]

Noorfugu õpib „waba kodanik“ kirjutama.

Ea oli üht suurt kaubaülit'at mõõda alla liikunud ja igas majas järele küsinud. Nii oli ta ka ühe suurkaupmehe juure tulnud, kes parajaste heas tujus oli. Kui ühelt poolt mehed, oli see Hansu tähepanelikult kuulunud ja siis ütelnud: „Ma olen wõlatirja läbi wõderastemaja omandanud, seal peaks ometi tööd teie jaoks olema. Odake, ma kirjutan teile paar rida, mida siis ülemkellnerile edasi anda võidite.“

Nii oli Hans oma esimese koha leidnud. Runa ta koha nüüd jälle kaotanud oli, mõtles ta esiteks jälle suurkaupmehe jutule minna, mõtles aga, et see teda waevalt veel aitama saaks. Ta muutus kurwameelselt ja tegi juba elulõpetamise plaanid. Arusaamatalt sammus ta juba jõe poole. See peal sattus ta suure rahwatungi hullu. Ta oli sügawates mõtetes ja maalis omale ette, kuidas woolus ta leha edasi landma saab, ta sähwasiwad tale need õnnetumad wiiskümmend tšenti meelde, mis kõige juures süüdlased oliwad. Ju arwas ta rahwa hulgast läbi jõudma, kui järsku on a ees kasti peal m'est nägites tõwa häälega midagi karjus.

Kui mees Hansu nägi, karjus ta peaaegu küsides: „wiiskümmend, wiiskümmend?“ Hansul olid ta wiiskümmend tšenti meeles ja tahtmatalt nitutas ta peaga.

„Wiiskümmend, wiiskümmend, wiimaseks,“ karjus mees: „teeb kuuskümmend, kes pakub kuuskümmend, nüfusugust juhtumist ei tule pea jälle. Siis wiiskümmend, wiiskümmend, wiimast korda wiiskümmend.“

Ta pidas kinni, waatas weel kord uuriwalt ringi ja hüüdis siis: „walmis, „Boring Block“ on müüdüd hra — kuidas — ta pööras Hansu poole — kuidas teie nimi on?“

„Hans Sepp,“ wastas algaja surmalanditat.

„Müüdüd hra Hans Seppale kolmesaja wiiekümne tuhande dollari eest.“

Runa Hans imestades küsida tahtis, mida see kõik tähendab, tungis habemeta ülesärritatud mees tõwa tsilindri kübaraga läbi hulga. „On oksjon mõõdas,“ pumpas ta ühe hingega wälja, „ma olen hiljaks jäänud, kes on ostja?“

„See herra siin on see õnnelik omandaja,“ wastas oksjonipidaja, kes Hansu lähemale tulnud oli, et raha wastu wõtta, nii kui see lehes kuulutatud oli. „Herra

Sepp on Blocki kolmesaja wiiekümne tuhande dollari eest omandanud, ja see on odaw hind, seda peab ütlemata.“

„Ma annan teie kümmetuhat dollarit,“ ütles tsilindri kübaras mees Hansule, „kui teie selle kupatuse mulle annate. Kümnetuhat puhtas rahas, mis teie arwate?“ Ta tõmbas palju rahapunga taskust wälja ja pattus Hansule raha. „Soowite?“

„Ja muidugi,“ wastas Hans.

„Siin on,“ ütles mees, raha Hansule andes ja, tähendas siis oksjoni pidajale: „kirjutage kõik koh' minu nime peale, siis ei pruugi teie seda herrat enam waewata. Teile tuleb kümme protsenti, on nii? Nii palju on mul weel. Ma oleksin warem siin olnud, kui mu automobiil mitte õnnetust ei oleks juhtunud.“

Hans, kümmetuhat dollarit pihus hoides, tahtis just minna, kui talle tuttaw suurkaupmees wastu tuli ja kobe kõnelema hakkis: „Teil on õnne, nii kui ma näen, kas ma wõin teile kuidagi moodi abiks olla? Wost eht soowite minu pantas oma raha, enne kui seda mujale tarwitata, alal hoida. Ega teie ometi enam wõderastemajas töötama ei hakka?“

„Ma ei tööta seal enam, hra D'Brien wiiskas mu wälja.“ Järsku tuli tal midagi me'le. „Kas teie ei soowite mitte wõderastemaja ära müüa?“ küsis ta.

„Ei ole sugugi wõimata asi, soowite teie ära osta?“

„Ja, ma ostan tema, ja wiistan siis D'Brieni wälja.“

Suurkaupmees naeris. „See sünnib kuulata. Ra mina mõtlesin teda ju paar korda ära ajada; teised teenijad ei falli teda keegi. Ma ütlen teile midagi. Andke mulle esiteks wiistuhat dollarit, selle eest saate terve kupatuse mööblitega ja kõõgi sisseseadega. Lastas jain ma tapetuhande dollari ümber wõderastemajast puhat' kasu.“

„Mahatehtud,“ ütles Hans ja andis wiis tuhandelist kaupmehele.

Kui mis Nellie kats päewa hiljem wõderastemajasse ilmus, oma raha saama leidis ta omaks suureks imestuseks Hans Seppa lõbusas meeolus ülemkellneri laua taga istuwat.

„Kus on hra D'Brien?“ küsis ta.

„Ma wiistasin ta wälja,“ wastas Hans, „maja ja äri on minu omad, õffin nad paraja hinnaga; kas teie ei tahaks mulle maja walitsemises abiks olla?“

Eduard Rääni,
Tartumaalt.
Tegewas sõjaväes.

Johannes Liido,
Härjanurmeft.
Tegewas sõjaväes.

August Peks,
Elwast, Siberi küttopogus
muuseant. Sõjaväljal.

Julius Peramets,
Petrogradist.
Kodus parandusel.

A. A. Riisa,
Tallinnast.
Sõjaväljal.

"Mida teie mulle mattaksite?" uuris miss Nellie.
"Mis teie soovite," ütles Hans, kuid jõrksti, tõite oma
julgesti tõlku võttes, pahvatas ta välja:
"Võite mind omale meheks, miss Nellie, siis on teil
maja ja äri, ja minu saate veel peale tauba!"
"Mõhatehtud," ütles miss Nellie, ja niimoodi jäi
Hans õnnesse.

Surm huikas.

Kui oli pime öö . . . Oli niisugune, nagu seda ainult
öö olla võib, öö milles ei kuma ainult heledat joont, ei
vilgu ainult tähte, ei wirvenda taeva kõrguspõhi.

Tuul lödus, tegi lähikõnet häält, wuhises kui wana
sepalööts, millel aul sees on — puhus tulde, aga jädemeid
ei olnud. . . Paaritaswanud puid, keda tuul wihaseilt
wangukas, tegid, teineteise wastu derudes, dudset, krudise-
wat kisa. See krigin ühines pimedusega, tungis kuulja
kõrwa, tealt edasi üle teha, ja pani hinge tahtmatalt
wärisema.

Räis, nagu peats kaks nägemata hingast wõitlust
eneste wahel, nagu hoiats nad tugewaste ütsteise ümbert
kinni ja krigistaks ainult hambaid wihoga. See oli surma
hukamine. Ja nüüd korraga nägin ma teda ööpimeduses
enele lähinemat. Ta hiig'olgu oli kõrgem kui metta
wahedad ladwad — seda märkasin ma sellest, et tema sil-
mad, üle metta, kui sinatob Elmsi-tuled wältsusid ja ham-
bad kui wõswoorised õõgusid.

Ta kordisid liikmed medrutafid iga liigutuse juures;
ta küljelontide wahelt uhkus tuul kinnudes läbi.

Olal oli tal suur hambuline wikat, mille otstast werb
maha tilkus. Ja iga niisugune till, mis maha langes,
põletas maa mustaks, nagu tuline laawa, mis tulepõrs-
kawast mäest välja hoomab — see weri oli weel wärste
ja soe. Surm löi wõtati puusse ja tahtis kännule istuda,
mille juures ta langes luud rogisefid.

Tuul krigistas hambaid. Surm huikas. . . Ta oli wist
wäsinud oma suurest tegewusest, et nüüd nagu peatades ja
järelmeheldes siin seifatoma jäi; ta wilat oli näri, ei taht-
nud enam hästi oma kohust täita.

Surm huikas. . . Üle Europa lagendikude, metsade ja
mägede wariendafid furnupealudest üles ehitatud pirami-
did, kus ümber kaarnad kifades idelufid. Weel rohkem
paistis haudade ribasi, segaste kirjalaudadega ristide kül-
jes. — Surm waatas tagasi, oma töö wiljakat tagajärge.
Huikas — wist oli oma tegewusega rahul?

Raudne rull käis üle XX aastajaja kulturi raud-
Ma tundsin esite halwawat hirmu surma läheduses olles,
aga peagi lain ma julgemaks: ma tahtsin minna ja teda
sealt kolinal maha tõugata, porisse tallata! Wist aimas ta
seda, seft järgmisel filmapilgul oli ta kadunud. Kuulsin

weel ainult tuule wuhinat ja paarispuude õigawat krigi-
nat — surm huikas kaugeft. . .

Ta tahtis wist weel tõõtada, niita, oma ajast näriks
jäänud wilatiga; kuid ta ei julgenud seda enam nii awa-
likult, loa-lauia teha, kui ennemine.

Taewas läks ühest kohast selgemaks ja sealt nägin ma
tuhtruid tähti willkumas — see nähtus andis uut lootust,
julgesti, et seal pimeduse taga tähti palju on — helkiwa-
maid, ilusamaid. Seal oli peidetuna päike — elupäike,
mis surma häwitab! . . .

See kes elus — rdemustas; kes magas — nägi ilusat
und; kes suri — suri walguse eest, mis öö ära wõidab. . .

Porise tee peal nagises wanker, tammufid patjufes
hobufes wankri ees — ma ei näinud seda, ainult kuulsin.
Surm huikas weel lähinana — kaugeft, kaugeft. . .

Tuul waltis wähemaks. Mets õhlas tummalt.

Jdas hakkab amardama ruuge loiduwitir. Paaris-
puud ei krigisenud enam. . .

Lahinguliinil 3. 4. 17.

Alex. Limm.

Sõjameeste terwitufed.

Tegewast sõjaväest soowime kõigile Eesti-
watele ja wäikestele finifilmadele rõemafid pähi, ja head
tulewitit. Kui iattub aega, kirjutoge meile, suurriigi lo-
banikkudele, mis kit ajawitaks. Elu on wabam ja wõime
teie oma elujuhutamistest teatada. Wabariigi eestlased
Gust. Kirjutaja, Põhwa kr.; Rub. Pallaw, Tartumaalt;
Mich. Wikat, Rakwere kr.; Josef Emort, Paidesi.

Südamlikult terwitamad maha kodumaad Jaan Tilling,
Nicolai Pääbo, Mikkel Luts, Ewald Saar.

Waremad terwitufed wanale armsale kodulinnale Tal-
linnale uuel, wabal kodumal. . . Alex. Limm. Tuleliinil
1. aprillil 1917.

Kõige südamlikumat õnne waenuwäjal, sakste was-
tas, soowivad Eesti wabad kodanikud wõnematele, tatta-
watele, neidubele ja kõigile kodumaal: Artur Mõttus ja
Jaan Johanson.

Meie sõjaväelased, kes meie uueste sündinud oleme ja
nüüd ta inimestekirjas seifome, terwitame kõiki eestlasi, kes
uut korda jalale seada aitafid. Paide kreisi II järgu sõja-
wäelane R. Abelberth.

Terwitawad, peale laadud haawade paranemist, teift
korda sõjaväljal wiibiwad kaardiwäe grenaderi-rakawäe
polgu 1. kätt eskadroni 3. wõwoodu eestlased, kõiki kodu-
maal wiibiwaid sugulasi ja sõpru, suguwendasi ja Eesti
õrnamattugud, kellega meie ka. kui seda nende lahtus lu-
hib, kirjawahetuseste soowikime astuda: Anton W.
Ladwas, Paide kr., Koeru kih. teise jär. maaltaitew. Anton
F. Diasson, Pärnu kr., Ronga wallast, teise j. maaltaitew.
Hans P. Hunt, Pärnu kr., Aliste kihelk., esimese j. maal.
August A. Klein, Tartust, ajateenija.

Gustaw Kraufeldt,
Siitumaast.
3. aastat sõjaväelast.

P. Saar,
Sartumaast.
Saawatud.

Jaan Zammann,
Paide tr.
Käest haawatud.

Julius Lohwer,
Siitumaast.
Tegevast sõjaväest.

Eduard Looper,
Karemere w.
Tegevast sõjaväest.

Nr. 173.

Jutustus Põunamere maalt III. 2. 2.

Wäike ajundus põlsemetsaga kaetud maaninal, Keiser-Wilhelmi-maal, uinus troopika lõunapäitese palawuse käes liikumata.

Walgest õdguwa päitsekera küljest tungis terve meri põletawaid kiiri läbi tihedate kookuspalmide lehestiku ja kiirgas pimestawalt puumajade plekkatustelt tagasi. Suured, hallid rotid hiiliskid hääletult metsa all; üks roheline, kollasekirju papogoi paistis ennaft päitese käes, paljal leiwapuu otjal istudes. Meri hingas sügawas rahulises lainetuses; ainult uinutaw, wastu kaljusti lasturw lainete tahin tungis waewalt kuuldawalt läbi uinuwa looduse.

Ufunduse ametnik Otto Reyher norises tafalefi ämaras pooluses, oma maja merepoolisel küljel, werandal.

Korruga kostis ühe alla kukkuma kookuspähkli tume mürtis sellesse surnud rahusse. Ta rikkus waitust, kuttudes läbi lehestiku weranda põcandale ja kuulbus segawalt magujaste uinuwa elaniku unelmas.

Saifalt pööras Reyher kiigetoolis ümber, käänas näo mere poole ja hakkas poolkinniste filmadega filmaringi uurima. Käed kiigetooli külsetoedele toetatud, ajas ta ennaft täieste ülesse. Usna kaugel filmapiiril kiikus üks walge punkt, mahel hallise udujoonesse kadudes, mis üle mere hõjus. Tema pikast magamisest weel poolumine arusaamine kujutas temale seda mahest nagu purje, sealsamas nagu merelindude karia. Reyher saatis oma pilludega täis uudishimu seda nähtust, mis itka rohkem ja rohkem tema nägemise piirtonda ligines.

Wiimaks ei olnud ühtegi kahtlust enam: see, mis seal wäljas õõstus, wõis ainult wderas purjekas olla, sest ajunduse oma sõiduriistadest ei olnud sel ajal ühtegi oodata.

Reyher ajas täieste piisti, toetas üle weranda kätipuude ja waatas kaswawa uudishimuga purjede manöwreid, mis purjeka ligemale ja ligemale töiwad.

Kui tal ainult pikfilm käes oleks! Tema kaaselanikul ja ametiwennal Karstensil oli küll üks, aga see pilutas kõrwal wifus toas ja segas waitust korrambeduliste norisemise toonidega.

Reyher saatis paati weel pisut aega ja pööras siis pool-ümber: „Sei, Karstens, pange ometi oma saemeski seisma ja tulge korrald siia, meile näitke külaliski tulewat. Aga tooge oma pikfilm ühes!“

Toas, mille atnad laialilahti, tulid iseäralised krugisewad hääled kuuldawale; ühe raudwoodi wedrud ägastiwad ja nagisewad ja mostito wõrgu walge äär wantus tafa magaja liigutuste all. — Jälle sügaw waitus. —

„Sei, teie wana mürakaru, kord juba üles ajada! Kuulge ometi, sealt tulewad külalised!“

Jälle kord nagises ja ragises woodi. Karstens hoowas ennaft mõne asjata kaitse jäwale wiimaks woodi ääre peale, pistis peenilised jalad wõrgu ääre alt wälja ja ronis wiimaks täieste wälja. Kütt aega frutas ja wenitas ta ennaft ja

tõmbas siis kolelatad triibulised pikfid jalga. Poolmagades tuius ta wiimaks weranda peale.

Reyher haaras kiireste pikfilma.

„Tähelpanemiseväärt, täieste tundmata purjekas! Ma seletan seitset meest peal. Uitelge korrald, Karstens, mis arwate teie sellest seltskonnast?“

„Ah, need wõiwad minust rahul olla. Kuulmata, nii kõigeparemal lõunautmatul siise purjetada. Ülepea, minge siis juba alla sillale; sadamaülemana on ju teil ju jagamata see au, wastuwõtmise komet täita!“

„Korrald, Karstens, aga ühe lifandusega; ja teie, Karstens, toimetate, kui poliitseimeister, wderaste wastuwõtmist. So, mis ütlete nüüd?“

„Urge tehke igawat nalja, Reyher! Sulge juba, ma olen ifegi uudishimulik, ma saadan teid.“

Wõlemad sõbrad kadusiwad tuppa; nad wahetasid hiigised, tolmunud riteded wärste lõuenidist ilikonna wastu, panid korgiga kaunistatud tropikalibarad pähe ja sammusid läbi tihedate palmitüwede alla laadimisefillale. Nähtawaste olid ka teised elanikud wdera laewa lähinemist märganud, seft siin ja seal ühewärwiliste hallide palmitüwede mahel wälkus lõuendi ilikonna hele walgus.

Igaüks wotas suure põnewusega õhtumaa külaliski, kes nende wärwita ühetoonilisesse nii wäga soowitud waheldust pidid tooma. Niisugusel olukorral oli arusaadaw, et ka need europlased jalul olid, keda miski ametlik talitus ei sundinud, waid ainult nende oma uudishimu neid kõrwetawa lõunapalawuse kätte ajas.

Worjuna laadimisefillal, mille karbolineumiga wärwitud palgid õõguw-palawad olid, said kõik koku. Nad lehwitafid kübaratega tuult ja wühkifid higi, mis jämedate pärlitena otjal ja kätte peal säras. Nende pilgud saatsid pea purjekat seal wäljas, pea waatafivad nad kalade mängu, kes selles palawuses eredates wärwides ja wormides filla warjul sulistafid.

Praegu jõudis laew pärrale, mõned minutid hiljem peatas ta puust sadamafilla kõrwal, kuhu mustad töölised ta kinni sidusid ja haakifid.

Oodates seifid kolonistid filla otja peal. Laewa peal lasti purjed alla, inimesed jookfid kiireste siia-sinna, sidusid purjed tinni ja tulid wiimaks kiifast treppi mööda kaldale.

Nüüd wõis ära tunda, et need inimesed olid, kellel õige wältaw ja hädaohtlik merereis seljataga. Nende kahi ilikonnad olid määratud ja lõhifid, widad jassinud juulised ümbritsefid tubliste ärapõlenud ja sisefangenud näguft ja nende kät oli raste liigutustega ja kindluseta, nagu imestel, kes kaua aega pole harjunud kindlal põhjal seisma. Üks nendest, üks õige kondine ja nälginud inime, tutwustas ennaft elafatslasena ja teatas, et nad ligi üheksakümmeend päewa sellel reifil olnud. Nad olla ühe kuuneri madrused, mis reifil Gidshifaartelt Sydneysse, Uue-Sibrida saarte juures orkani kätte sattunud. Kui ainukesed elusse jääjad, olid nad, kartuseft inimesefööjate kätte jattuda, pelgunud mõnele neift rikkastest saartest maale minna ja paremaks pidanud lõunadhtu-pasjatiga Uude-Guineasse purjetada. Terwel

selles reiful olid nad ennaft ainult kaladega tolnud, enese janu, nii palju kui võimalik, wihmarwee ja keedetud mereweega kustutanud.

Selle seletusega pidi rahule jääma, kuigi nii mõnigi ofa kahtlane ja tüme paistis.

Jäärants Reyherile, kes oma kauasel troopikamail elamisel mõnesuguseid lugusi oli näinud, paistis see seletus igatpidi imelik. Aga, et see tema mõimuses ei seisnud seda haruldast kilaskäitu olemataks teha, kuna wälise ilmoga ühtegi telegraafi weel wähem telefoni ühendust ei olnud, millega ta wististe oleks wõinud enesele selgust muretseda, siis ei jäänud muud üle, kui laewnikka kolmeks nädalaks, kuni lähem postilaew sadamasse jõuab, wastu wõtta ja üles pidada. Reyher juhatas neile lihe tühja puumaja elamiseks ja saatis neile mõned toolid jahu, lihakonserwa ja wähe aiawilja, magusaid kartulaid ja bananisi.

Vähemal ajal ei juhtunud midagi, mis kolonistidele kartuseks põhjust oleks annud. Znimefed elafid tagasihoidlikult oma ette, parandasid oma riideid ja luusisid wiludel õhtutundidel rahulikult läbi asunduse. Reyher ei saanud sellegipärast oma kahtlustest lahti. Ja ühel päewal tegi ta leiduse, mis temale wäga mõeldis andis.

Ta oli ühel kilaskäigul oma kaitsealuste juure, ihhe wana willase särki, mis keetmiseruumi oli riputatud, kätte wõtnud ja sealjuures ühte lõuendist wäljelt jedelikest näinud, mis üsna tähtede ja nummerbega kaetud. Reyher tahtis seda parajaste ligemalt waatama hakata, kui üks inimestest kargeste kohtunud näoga ligi kargas ja temalt särki ära tõmmas. Sealjuures wõis Reyher esimest korda helepunaft armi märgata, mis mehel kaela pealt kuni õlani ulatas. Ilma, et oma tähepanemisest selle taherõrje leiu üle oleks märku annud, läks Reyher Karsteni juure ja awaldas sellele leitud nähtusi.

„Teate, Karstens,“ ütles ta, „meil on kahtlemata karbetawate õnnelikud, sõnamere mereröwliwitega, kui weel mitte halmemate lurjustega, tegemist; igatahes peame meie oma näid hoidma ja ettewaatuse abinud tarwitusele wõtma.“

„Uksluine Karstens nägi selles ainult Reyheri kildatuid ettekujutust ja tahtmist tema rahu rikkuda ja hakkas siis Reyheri rahustama ja iga abinuduga õõsist wahiteenistust maha laitma. Sõpuls andis ta siiski oma rohkem edenunud sõbrale järele. Sõjariistad ja lastemoon kanti tema ja Reyheri ühisesse magamisetuppa ja mõned mustad soldatid, kes wälise asunduse kaitseks oliwad, pandi õõseks wahi peale, kuna mõlemad ametiwennad neid waheldamisi kontroleerisid.“

Jällegi ei seganud hulgal ajal midagi asunduse waifet rahu. Ametnikkude ja elanikude päewatöö läks wana käitu. Wõerast külalised wiitsid oma aega kala õngitamisega ja jalutuskäitluduga wabas looduses, ilma et sealjuures elanikudega ligemat tutwust oleks teinud. Selleks ei annud nende tagasihoidlikkuse ja nähtaw karuus kofupuuituda, mingit wõimalust. Ka see asjaolu, et neist üks ainult Saksa-keelt, teised ainult Prantjuse keelt mõistsid, kuna kõik meremehed aga enamwähem wabalt Ingliskeelt kõnelewad, lastis aimata, et siin mingisugune saladus peitub.

Seal juhtus korraga midagi õige haruldast. Ürituseft segane, jooksis ühel warahommikul üks must tööline, kes jurnuata ligidal töötas, Reyheri juure ja teatas, et hilja aja eest jurnud proua Inadenzi haud laewameeste poolt lahti olla kistud. Vähem järelewaatus näitas, et haud alles minewal õöl on awatud, puusjart ära lõhutud ja jurnu sõrmused ja ehted ära rööwitud. Silmapilk lastis Reyher hobuse sadulasse panna ja kihutas wõeraid üles õfima, ta juhtus nendega nagu mureta jalutajatega põlises metsas kollu. Kui ta neile sellest kuulmata looft jutustas, ei liikunud ükski joon nende nägudel, mis tema kahtlust oleks kinnitanud.

Wattides ja järelemõeldes ratsutas Reyher tagasi.

Mõnufas rahus harjunud muretate elanikude peale mõjus see juhtumine raskest. Tunti hädaõhtu lähinawat, mis juba õhus õhjus ja mida ära pöörata wõimata. õhtul lutustati kõik ahdad ja ufjed hoolikalt ja magama mindi ainult laetud karabineritega. Lühidalt, see oli närwisi piitjuta w ajajart, äärmiselt kohtaw, mis wõeraste tagasihoid-

likuse ja salafikkusega weel terawamaks ja wäljalannatamataks läks.

Ühel hommikul oli Reyher jälle wälja ratsutand. Päike oli alles tõusnud, ta heledad kiired kaitisid lastetikade nagu ehsate pärlite peal; õhl oli pehme soojuse ja troopita põlise metsa taimede uimastawa lõhnaga täidetud. Werpunaste õitega orchideed õõstusid raskelt kõrgetiwadega puutroonide all; liblikad, hiilgawates wärwides, suured nagu linnud, õõstusid päikse kiirte läes haruldastes, õse suurepärestes wormides.

Õõige selle ilu jao's ei olnud Reyheril täna filmi. Parem käsi browningi pära ümber surutud, traawis ta järelemõeldes edasi. — Korraga peatas ta oma hobust. Restel rohuga kinnitaswanud teed oli üks hallist riidest firmitta müts maos. Reyher waatles teda ligemalt ja leidis selle seestpoolt küljest jälle selle lõuendist kildikese, mis juba ükskord laewniku willase särki küljes tema uudishimu oli äratanud. Galoppis ratsutas ta asundusesse tagasi, kus ta oma leiu nähtawale tõi ja ühes oma sõbraga suure õhlnaga selle kirja uurima hakkas. Mõlemad sõbrad siweneftwad tähtedesse ja numritesse ja lugesid:

N° 173

Dept. de l'Ouest,

Nouméa, Nouv. Calédonie.

Mõttes wahtis Reyher tühjusesse, wähe aega mõttes ta hoolega järele, midagi paistis temale seal tutaw ette tulewaga. Korraga kargas ta ülesse, ta oli saladuse wõtme leidnud.

„Karstens, mis teie arwate, mis ülihuwitawad külalised me omale oleme saanud! Nouvelle Calédonie on õmeti Prantjuse sunnitööliste asutus, uus-Kalédonia, mitte wäga kaugel meist, loetakse nii ütelda weel meie naabruseks. Ja need wäesed laewamehed on õfetohe sealt ära põgenenud luupainajad õõige halmemast sõrdist. No, ma tänan, seal on meil tõeste täieste haruldased sõnamereõõitjad. Karstens, kudas hakkame seda peale, juba homme, juba täna, neid lurjust wälja ajama?“

Karstens ei hakkanud oma, ta wiimasel ajal normaalset jäänud nägu, üleliigsete liigutustega waewama ja ilmutas oma hinge seifuforda sügawa õhlega: „Nja, kui meie juba tõrd nendest lahti oleks!“

Sellega pidi tema sellest mureft lahti saama, et wäljaajamise plaani wälja arwata.

Juba järgmisel hommikul tuli postiaurulaew, mille kapten nii lahke oli ja need wastumeelsed reisijad enefe kaajas Sidneysse ühes wõttis. Wälte asundus pääses nagu luupainajast, kui aurulaew sadamast wälja sõitis ja lahtisele merele tüüris, kuhu ta peagi filmist kadus.

Kuus nädalat hiljem said ajunikud tagastitulewa aurulaewaga wiimasjed Australia ajalehed. Seal leibus üks wäljapaistem kuulutus seitsme uue-Kalédoniaft ärapägenenud mõrtsuka üle ja käst neid kinni wõtta. Nagu kapten kuulõnal sinna juure seletas, oli tema põgenesjad Australia siserändajate walitjuses Prantjuse konsulile Sidneys üle annud.

Reyher tuskatas, sest alles nüüd sai ta aru, et see wastumeelne juhtumine ta sõbralikust kaptenist ilma jälge järelejätmata mõõda ei läinud ja isegi weel ajaloo edasi faab elama. Karstens aga leidis, et asjal weel üks punkt puudub. Ta nihutas oma kiitkooli üsna kapteni kõrwa, koputas sellele õla peale ja küsis elawalt: „Ütelge korrats, kapten, kas ei olnud kinniwõtjale ka tasu määratud?“

Kaua taganõutud raamat

„Abielu ajalugu“

on nüüd jälle piiratud eksemplaride arwul saadawal.

Hind 80 kop.

Sellimisi palume uwendada. Ladu „Seadus,“ Tallinnas.

Revolutsiooni mesikuu.

Art. Awertshenko weskkelugu.

Määratu, mööbleritud tuba. Suure, wahariidega kaetud, laua kohal ripub plakat, mille peale on wilumata, kuid kindla käega järgmine pealtkiri kirjutatud:

"Ajutine kohus."

Laua taga istuvad kolm inimest: tööline lühiteses nahast kuubes, soldat, ja kessel — haritlane, kulunud, kuid puh-
tas pinsatis.

Kõige kolme näod on rahulitud, ühemeelsed. Ühendus on täielik: nagu oleksid nad kogu oma eluaeg selle "kohtu-
laua" taga istunud. Ei ole rahutust, ei ole kantselei-
seteldusi — elu hoowab harilikuna.

Naljastirjanitule, hingeteadlastele ja waatlejale on siin terwe olean põnewat materjali, kuid need tolm
kuuluvad ainult teise liiki: nad on hingeteadlased.

Sa et nad teawad, et nende isitutes digusemõistmine
ise kõit segased asjad selgitab, siis on kõit tolm ühemeel-
sed ja tõsised.

Digusemõistmine on püha talitus ja temale ei tohi nae-
ratuse ja elawa naljaga huultel lähineda.

"Mis te soowite, seltsimees?"

"Ma tuln, auline herro, kaetusega."

"Siin ei ole aulist herrat. Meie oleme kõit ühewää-
rliised kodanikud. Mis sugune olets teie kaetus?"

"Waat' mis, kodanikud, ma ei saa õõste magada."

"Mits?"

"Kodukäija kägistab."

"Mis sugune kodukäija?"

"Niisugune. Maja ei ole puhas, teie kodanlik aulik-
kus. Kui ag: õõ on — seal langeb ta minu peale, ja siis
ta mind waewab, ja siis ta mind piinab, halvem kui surm."

"Soldat waatab äärmijelt etteheitwalt "kodaniku" peale.

"Teie kõnelete lollust, kodanik. Kodukäijat ei ole."

"Kibe naeratus kõwerdab kodaniku kahwatanud huuli.

"Neid kodukäijaid ei ole wõi? Wõi nii. Seal on
see wabadus. Matssis siis leworutsoni teha."

"Teie kõnelete tühja lori, kodanik; revolutsioon on ise
afi, aga kodukäija on teine afi. Majawaimusti mõtlewad
cided wälja. Neid ei ole. Mõistate?"

"Kodanik pilutab filmi.

"Ei ole. Nõndaks. Alga lubage küsida, kes mind siis
lämmastab?"

"Õõste wastu õõd liiga palju," seletab kohtunik. "Selle-
pärast rõhubki luupainaja. See on kõhust."

"Wõi nii," kõwerdab kodanik meel kibedamolt. "Ra-
stüüa ei tohi. Elastime itka siamaale. . . . Seal on nüüd
see leworutson. Alga kõneldasse, et iga asja wõib tulla
süa kaebama."

"Kas teil midagi muud ei ole teatada?"

"On."

"Kõnelege rutem."

"Ütlen ka seda. Lahutage mind, seltsimehed, naisest,
— kas wõib?"

"Natufene mõtelnud, ütleb tööline:

"Wõib. On aga waja, et ka teie naine seda soowib."

"Anjuta wõi? Herrad seltsimehed, ta magab ja näeb,
et aga minu juurest wõiks minna."

"Kas teil lapsi ei ole?"

"Mis weel. — kust neid!"

"Alga millest hakkab ta elama, kui te lahtu lähete?"

"Ennäe, püüdfite! Sa wõib wabritus rublat paarsada
wälja kloppida, kuna mina sadatki koju ei too."

"Alga, tõtt ütelda, mits lähete siis lahtu?"

"Oleme juba küllalt teineteist äratkütanud."

"Kõhtunitud peawad isefestis nõu.

"Seate mis, kodanik. Dooge oma naine süa, ja kui
ta tema nõus on, siis lahutame teid."

"See on juba dige. Alga kas see taua wenib?"

"Lahutus? Mits peaks ta wenima. Sulete süa, kir-
jutame teile paberi, lisame pitsati peale ja minge siis
tumbki oma teed."

"Sa see on kogu lahutus?"

Mis endiste minifritega tehtatse.

S u h o m l i n o w riputatakse puuriga wõlla, rahwale
näitamiseks. "Petr. G.

"Rogu lahutus. Mits teda siis wenitada?"

"Noe."

"Kui keegi olets kuulmist pingutanud, ta olets maa alt
delat kabinat kuulnud: seal pöörwad konfistoriumite koh-
tunikude ja "lahutajate spetsialistide" tondid end puu-
särkides ümber.

"Millega wõime teid teenida?"

"Noor, wäga armastufewääriline daam pilgutab ede-
walt si mi ja, kinnast käst tõmmates, ütleb:

"Niisugune ongi see kohus?"

"Niisugune nimelt."

"Alga kus on peauilem?"

"Siin ei ole üleemat. Meie oleme kõit ühesugused.
Millega wõime teid teenida?"

"Ah, teate, — minus teeb kõit äritusest! Kujutage
omale ette sarnast seledust: lähen saapakauplusesse, küsin
saapaid, aga nemad, — kujutage ette, — ütlewad
ühelsakümmend rubla! Need on mõrtjukad. Ma annan
seitssekümmend, aga nad ei taha kuulda. Loodan, et teie
kohased abinõud tarwitusele wõtate, et . . ."

"Kellele on teil saapaid waja?" pärib soldat.

"Zumalute, itka omale! Kui naeruwäärt te olete . . ."

"Sähendab, et teil saapaid ei ole?"

"Nu ja! Mits ma neid siis muidu osta tahan."

"Alga kuidas te süa tulite?"

"Wanades."

"Näidate."

Daam waatab imestanult kõite kolme, keh'ab siis
õlasi ja istub waba tooli peale, kuna ta kleidi edwistawalt
üles tõstab. Wäga ilusad jalad toredates kõrge-
tes nõõpsaabastes seadwad end erapooletute kohtunikude
uudishimuliste pillude ette.

Kõhtunikude näod on tõsised, koondatud. Mis on
naisterahwa jalgade iludus püha digusemõistmise ees?

Tööline küsib soldatilt:

"Kuidas arwate, seltsimees?"

"Soldat wastab asjatundja tooniga, raskelt ja täpipealt:

"Sähelpanemisewäärt king. Pooltallad on tugewad

Mis endiste ministritega tehtakse.

Etürmer, mõtelgu ta mis mõtleb, aga „Siberi põhja“ itta saadetakse.

Mis endiste ministritega tehtakse.

Protopopowile pannakse loit äraandmise palgaga kaela ja saadetakse igawese juudina ilmamaad mööda mattama.

„Petr. G.“

ja ta ülemine pool kõlbab küllalt. Raisterahwa ettevaatliku lõnnaku juures aitab aastaks.“

„Näete nüüd, kodanik! Teil on päris tugewad kingad, aga teie wenitate nende pärast. Noh, otsustage ise: teie tahtsite kingade eest, mida teil waja ei ole, seitsekümmend rubla maksta, kuna teie teate, et kaewikus küllmanud, sagedaste poolnälginud ja hädaohus olev soldat on, kel näpu-tähti mahortat ei ole, et üksainuusti kord tõmmata ja kas minutiski oma rasket kaewiku-elu unustada. Mõtelge! Teie tahtsite raha asjata maha wisata, kuna selle seitsemekümne rubla eest terve root „plotsit“ wõib keerata ja seda tänada, kes neile seda magusat wõimalust on muret-senud. Wõtate kätte ja ohwerdate selle raha tubaka peale, mis? Noh, see ei maitse teil midagi. Aga nende kingadestega, mis teil jalaš, wõite veel aasta káia.“

Waitseks jäänud daam, pööawatud suuga, waatab nagu linnute oma musta, laia äärega kübara alt „kohtunikkude“ otša.

„Ja . . . ma . . . ei tea, kuhu ohwerdada . . . ma tabaksin . . . aga . . .“

„Aga teie tooge meile kwiitungi all. D'ge rahulik: see ei ole Punane Riit. Wiimane kui kopil läheb kohale . . .“

„Noh . . . hea küll.“

Rõit neli on seisukorras farnase pääsemise läbi liigutatud, aga soldat julgeb isegi kitsast lõhnowat tätest juudelda juure lisades: „ . . . tänu sõjawäe nimel . . .“

Ohtul kõneleb daam mehele:

„Ah, nad on nii armsad, nii lihtsad. Mina ütlen: „mul on waja saapaid osta,“ aga nemad: „näidate neid, mis teil jalgas.“

„On veel hea, et sinul saapaid waja oli,“ kibistab mees, naeratust wurrudesse peites. Mis siis, kui sa korsettide tallinemise peale lähetsid kaebama . . .“

„Kui loll sa oled! Kuid, tõtt ütelda, nad on niisugused . . .“

„Herrad kohtunikud! Püüdsin juudi kinni.“

„Mis siis? Mis turja ta tegi?“

„Sa on juut?“

„Aga mis süüd ta on teinud?“

„Sa on ilma elamisewigusega. Passiandjatele maksis altläe maksu, sellest elas. Aga nüüd, tahetsed, wend, —

passiandjaid ei ole, sealt ta tuligi wälja. Pidasin ta lohe kinni.“

„Mis eest teda kinni pidasite?“

Kojamehe näol, selle mõdukas heha sinise särgi, westi ja põllega laetud, on — arusaamatus.

„Kuidas mis eest ma teda kinni pidasin? Kusagilt eest ei pi-anud ma teda kinni, waid laeluseft.“

„Me mõistame. Aga sinnipidamise põhjus?“

„Eal ei ole elamise õigust.“

„Miks?“

„On juut.“

„No ja, see on selge. Aga miks ei ole tal elamise õigust?“

„Igal juudil ei ole ju elamise õigust.“

„Miks?“

Wääratud higitilgad weerefid mööda kojamehe higit nagu alla. Ja, end se politseiga oli hõlpsam asju ajada. Nad mõistsid poolest sõnast.

„Teie auus, herrad kohus . . . Teie, olge head, ärge minult pärige, ma ainult püüdsin elamise õiguse ta juudi kinni, aga teie seadte oma otsus kottu.“

„Õige.“

Peale nõupidamist awaldata kohtunik otfuse:

„Wene kodaniku Mowšja Hurlaniki seadusewastase ja põhjendamata wangistuse eest mõistetakse kojamees Pantelei Schirotosadow 5 böks-päewaks aresti. Otsus wiibimata taide saata.“

Ja uuesti korras rõhutatud ja murelik Pantelei ägab:

„Eäh sulle wabadus!“

Ujutine kohus! Wene revolutsiooni mesinäbal! Pihne, mõtteta, healõhnaline taimete . . . Rõob aeg, ja sa firgud wägewaks laialehelisets õigusemõistmise puuks! Kuid ma saan alati liigutusega sinu peale mõtlema — efinene tewadelillete, lihtne ja selge, nagu loodus.

St. R. Charles.

Meie Maa järgmine (140.) sõjanummer ilmub 22. aprillil.

Tehnika.

Ludovic XVI astus automobiliist Newski peale ja küsis pillawa naeratuslega:

„Kas see ongi see teie revolutsioon?“

„Mis teid siis nii imestab?“ tehtas in ma haawatult öläsi. — „Sah, see on revolutsioon.“

„Urge pabandage, söber,“ rahustades tähendas Ludovic, kergeste peast finni hoives, mis sest ajast saadit, kui see tal Prantsuse revolutsiooni ajal oisast ära löödi, enam hästi omal kohal seista ei tahtnud. — „See on harjumatu. Ma arvasin, et ma suurt nälgjast tödiiste parve näha saan.“

„Mispärast ütsti töbliisi. Meil ei ole Prantsusmaa. Meil on kõik rahwas nähane. Soiduküsimus andis kõigile ühesuguse nälgimise wabaduse. Olgugi, et meil teisririit oli, aga nälgimine oli meil wabariigi süsteemi järele: üleüldine, otsetohtene ja awalik.“

„Uteige,“ küsis Ludovic segaselt, „kui tohas tapetaks?“

„Kes tapamad?“

„Kudas kes? Ühelt poolt mässajad ja teiselt poolt...“

Noh, kudas neid teil hüütakse... Noh, übeidnaga, wana-torra kaitstjad...“

„Ah, poliitsei... Teeb tükitööd. Nõnda nimetatud, Protopopowi töbjaotus: üks kuulipriifiga pööningul, teine püssiga wärawa all, kolmas lihtsalt revolwriga mõnes eramajas...“

„Imelik. Minu aeg oli asi teine... Aga teie Bas-tillie, kuulub Petro, amlowski kindlus? Müürid langewad ja pubenewad hirmsa müraga rusul...“

„Sänane. Mitte midagi sellesarnast. Seisab, nagu enne. Ja imelik, midagi ei ole. Minnakse ainult ja märgitakse kammerte üste peale: see fiseemiste asjade ministri jaoks, see tema abi jaoks, see sõjaministri jaoks, see tohtuministri jaoks...“

„Sõpimeduses liigub muidugi rahwas, kes neid finni wiib...“

„Mispärast pimeduses. On ifegi ilutuled: salapolitsei jaaskond, näe, põleb seal.“

Ludovic waatas uskumata mulle otša, ohtas ja küsis:

„Aga kas kellegi pead ka nõutakse? Meil omal ajal, minni ministri maja ette ja algas kisa: „Sooge tema pea! Tema pea tooge!...“

„Meil oibafse selles asjas ettewaatlituid. Kardawad. Wast antafegi pea. Mine janda siis selle endise walitsuse ministri peaga! Nisugusti tülinat weel waja!...“

„Ja mispärast laulu kuulda ei ole? Oh, kudas Prantsuse revolutsiooni ajal lauldi!...“ tafa ohtas sõnas Ludovic.

„Moodi pära: enne töb, siis laul.“

„Sa liitumine ei ole teil ka tatkestatud?“

„Arzami wedu on enamaste. Rongid weawad leiba ja automobiliid ministri Sauria paleesse. Goremõtni peal on ifegi fikt pealkirjaga: „Ettewaatlitult. Ruttu raisku minew.“

„Aga kus siis walitsuse wäed on?“ küsis Ludovic kannatamatalt. „Kusagil ma neid ei näe.“

„Nad on just otse teie ees.“

„Neeb?!... Midagi ei saa ma aru.“

Ludovic waatas kahlaselt ringi ja puges automobili. Kui meie natute maad edasi oime sõitnud, waatas ta mulle usaldusrikkalt otša ja sõnas:

„Ah, niisugune ongi siis nüüd revolutsioon? Ilma laternapostide külge üles poodudeta, ilma majade maha lõhkumise mütrinata...“

„Nii ta on,“ wastas in ma.

Ludovic wakis weidi, pühtis sule kamsoli pealt ära ja jostas waimustusega:

„Kui laugele nüüd tehnika edasi jõudnud on!“

Artady Dushoff.

Awalik wäljamüüt täiturul.

„Ostke, ostke, wana torra tähtsad aumärgid! Kõpilas — puud!“

„Petr. G.“

Minu jutuaamine Nikolai Romanowiga.

(Mälestustest.)

Art. Awertshenko.

Mai algul 1916 aastal (kuupäewa ma täpisealt ei mäleta) kutsuti mind lord tele.oni kaudu Tšarstojse-Selosse.

Rõlistas endise keisri adjutant krahw Tšhubatow:

„Keiser soowib wäga teiega tuttawaks saada; sõitke lihtsalt homme hommikul. Kriete worm — lihtne kuub.“

Järgmisel päewal kell 12 hommikul trehwasin ma keisriga aias, kruujaga ülepuistatud teel, mis Tšarstojse-Selossist wiib.

„Waat, misjugune te olete!“ terwitas mind Nikolai. „Ma mõtlesin, et olete wanem.“

„Teie suurus, see näib ka minule imestamisewääriline olewat,“ tõendas in ma, „miks ma weel jõuetuks wanaksmeheks ei ole muutunud? Nende lollide korralduste juures wõid ju 20 aastane inimene rattats paenduda!“

„Aga mis?“ küsis keiser waltsfakt, kulumude alt minu peale arusaamatult waadates.

„Tšensur lämmatab. Ei ole enam jõudu.“

„Tõeste? Ma ei teadnud seda,“ tähendas Nikolai pehmelt (üleilõlde oli tal miifiks liiga pehme ja wiisakas olla).

„Kuidas siis. Ei saa otse hingata.“

Ma panin tähele, et see kõne tale just meelt mõõda ei olnud. Kuid ta ei näitanud seda wälja ja juhtis kõne wiisakalt teie asja peale:

„Eugest in teie kirjastööd. Nad meeldiwad mulle. On palju naeruwäärilist.“

Ka mina olin tema kirjastööd lugenud: manifestid, käskkirje jne. Kuid nad ei meeldinud mulle, kuigi seal weel enam naeruwäärilist oli kui minu jutufestest.

Muidugi ei ütelnud ma seda waljuste, kuid endamisi mõtlesin ma: „Aga mis siis, kui ma temaga Wenemaa asjadest päris awalikult kõnelesin, hingest hinge, ilma warjamata, asju nimepidi nimetaks, kõike halba arwustaks ja ilma puitlemata kõik puudused selgitaks.“

Kõneatnaks keisriga ei olnud see tõeste päris lohane, ja temast launes taktipuudus werstakauguseni, kuid ma mõtlesin: „Meie oleme siin kahekest, meid ei kuule keegi kõrwaline ifil, aga kui ka tuleks midagi halba wälja, siis wõin kõike arafalata. Ma ei tea midagi, ma ei tunne kedagi, aga keisriga kõnelesin ainult palawast ilmast ja leht seente kaswatamisest.“

Tule siis ja tee selgest, et ei.

„Teie kõrgus!“ hüüds in ma mingisuguse taltfutamata, ootamata juurewoolawa ekstaasi hoos. „Lubage mind awalikult kõneleda!“

„Olge nõnda hea,“ ütles Nikolai rahulikult, kuna ta mule figaritoofi ulatas. „Siin on pingile — istume. Noh?“

„Teie kõrgus! muidugi ei ole minu asi sinna segada, kuid ma pean kilema; walitsusega ei ole asjad korras!“

Dotamata illatus sulidele.

„Kus see „wababus“ siis nüüd on, kui mitte liialasu-
wõtjalegi kupp ei wõi lasta?“
„Betr. G.“

Ta tõstis uueste ihe kulmu üles ja tõmbas iseloomulise,
ainult temale omase liigutusega wurrud alla.

„Aga mis?“

„Kuidas siis! Seie kõrgus, kas te tõeste seda ise ei näe?
Kas need on kellegi ministrid? Põll lollil peal, sulil sulil
peal!“

Ta naeratas armulikult habemesse.

„Te olete veel liiga noor, Arladi Timofejewitsh, et nende
üle kohut mõista. Iõendan teile, et nad kõik aumäärilised
inimesed on.“

„Küllalt neist — aumäärilistest! Kõrgu Wenemaa ägab
nende aumääriliste inimeste pärast. Nad tõõstawad täieli-
kult riigivolikogu wastu, moonatagawarad lähewad rikkle,
sõjawägi sõdib peaaegu paljaste kättega, maa sees on kõik
surruks sõikutud — rahwas nuriseb — kas te seda tõeste
ei tea?!“

„Ei!“ hüüdis keiser järsku, peaaegu karedalt.

„Siis teadke!“ sain ma oma lord ägedaks. „Teie peate
ju ometi seda teadma! Urge unustage, et teid Salwituks kut-
sutakse. Halastaja Jumal, teid ei ole ju ilmaaegu salwi-
tud!“

„Mulbugi mitte ilmaaegu,“ lehtitas keiser õlasi. „Ori-
gori Jefimowitsh kõneleb, et minu peal Jumala õunistus on.“
„Seie Origori Jefimowitsh on siga,“ ütlesin ma kakkeli-
selt. „Kuulge, mu armas, kas see on lubatud? Wõtame
selle sama Origori Jefimowitshi,“ nagu teie teda kutsute.
Teie olete ju keiser ja Aleksandra Feodorowna on keisrinna
— kuid kas see on lubatud, et mõlemad Europa ja Amerika
naeruleluselts saawad? Noh, kas on see lubatud, et see ho-
busewarga liigutustega must elajas, kes wälimuse poolest
saunamehe taoline, teie lossides wõib hulluda ja magamise-
tubades käia, nagu oma inime? Andke andeks, Nikolai
Aleksandrowitsh, wõib olla kõnelen ma terawamalt kui waja,
kuid . . . Kas te seda tõeste ise ei tunne? Ma tean, teie
ei ole loll inimene, aga kui mitte teie limälõuand-nduand-
jad . . .“

„Ja, ma ajan Origori minema,“ ütles keiser mõttes,
saapaga ärasuutetatud paberõõsi otsa puudutades.

„Wähe! Teie kõrgus — sellest on wähe! Ei maksa ai-
nult oma, waid waja ka suure Wenemaa peale mõelda!“

„Mis wõiksin ma veel teha? Arwatawaste on kõik
juba tehtud.“

Ma ütlesin kakkeliselt ja karedalt:

„Andke wastutaw ministerium!“

„Kuid siis on minu, kui Jumalast salwitu autoriteet kõi-
gutatud . . .“

„Misjugune loll seda teile ütles? Wastuõksa: teie au-
toriteet kaswab. Teie saate korruga rahwalikult keisriks.
Ah, teie kõrgus! Kui teie aga teaksite, kui hõlbus on keis-
ril üleüldiselt tuntaks saada! Mina, era-inime, pean selleks
kümme aastat kulutama, mida teie ihe päewaga wõite saada.
Rahwas on hea, tawane ja ei pea halba meeles. Andke

wastutaw ministerium, täitke oma 17. oktobri minifesti (teie
lubasite ju seda — teid kantsle ju selle eest siis kätel!).
Nüüd aga kardate oma nina ilma juurearwulise kaitsejal-
gata uulitsale pista, siis aga — hulkuge oma ette jalgi
mõõda Newõkit tella 2—4 päitesepaistelisel poisel — ja teie
näete, misjugune waimustus saab teid saatma. Kas teil on
seda raste anda, mida waja? Ah, oleksin mina keiser!“

„Teie arwate siis: anda wastutaw ministerium?“ küstis
keiser, punataid kulmuks krimpseldades.

„Mis siin mõelda! Mina ei ole mitte kalkun. See on
ka ilma mõtlemata selge nagu näpp.“

„Noh . . . katsume. Nii peats olemagi. Kuulan teid,
aga siis näeme . . .“

Ta wõttis mu käe alt kinni ja wiis lossi.

Kümme minuti pärast oli käsutiri riigivolikogu ja rahwa
ees wastutawa ministeriumi kokkufutsumise üle meie juures
tõlku seatud ja trükk antud.

Nikolai kõlistas:

„Daiailaotamifets ära saata!“

P. S. See oleks kõik olnud, kui keiser minuga kõneleda
ja mind õigel ajal kuulata oleks tahtnud.

Aga et ta minuga kõneleda ei soowinud, kuna ta selle
asemel kumardades oma kõrwa orjade, meelitajate ja kausi-
lakkujate huulte wastu surus — siis tuligi kõik nii wälja!
Laf' süüdistab nüüd end ise.

Elf. Rich. Charles.

Suur karwaajamise aeg.

(Weste punastest, sinistest, mustadest).

Olete ju tähele pannud, tudas kewadel kõik karwa ja
wärwi muudab: künkad lõõwad rohelisteks, kased pruunik-
s ja ruttipõllud heterohelisteks. Karjaloomad wiistawad
wana kasuta maha ja omandawad uue, palju fergema,
ilmadele ja ajale kohasema.

Kewade on alati juur karwamuutmise ja karwa-
ajamise aeg.

Tänawu kewade puutub see iseäraliselt selgeste silma.

Wõtame näitufets meie edueraonna ja nende
häälekandjad.

Ennemalt oli see erafond eemalt waadates nagu weidi
punastaks, kuigi mitte punane, siis nõnda ütelda õmmu.
Säherdune karw saadakse sellel wiisil, kui naifid punasteid
willast mustadele hulka näpiwad. Juurest waadates käisid
edueraonnal õige tuntawad punased jutid üle selja.

Ja nende punaste juttidega uhtustaski ta alati.

Nende juttide peale armastas ta näpuga näidata,
nende peale juhiti, kui hea tõu tundemärkide peale, teiste
inimeste tähelepanemist.

Kuni tänawu kewadeni oli asi korraks.

Aga nüüd?

Nüüd on eduerafond hoopis wanasse karwa jäänud.

Ta ei jaksanud teda maha ajada nagu wiltsaste ületalwe
peetud kariloom. See wana on tuulitanud, eemalt paistab
üsnä must. Kõigewähemalt ei ole ta kaugeimatki draeguse
aja kohane. Eraonna juhid näewad ifegi, et ta käest raisiu
on läinud ja ei tule teda enam kellegile soowitama, ifegi
håbenetaks teda awalikult näidata.

Aga on neid, kelle karw tänawu kewade täitfa on
muutunud. Kõik need parajusmeelsed, nõnda ütelda, mde-
dufad ringlõnnad. Nad olid ennemalt na finafad, üsnä
ilusad waadata, — wåhemalt meeldis nende karwa wårw
õige paljudele. Nad ütlesid: Meie nõuame rahwa edu,
aga taewas hõidtu igasuguste hüpete eest. Kui õun wal-
mis, siis langeb ta ise puust alla, meie ta järele kätt wälja
sirutama ei hakka.

Nende ifandate ilus finifas karw muutus tänawu
kewade järsku mustaks — Jumala eest süümustaks —
mustaks nagu kottipime õõ. Nüüd tunnawad need inime-
sed endid teiste hulgast erandatuna, käiwad häbelikult ringi

Endiste wõimumeeste nutulaul Peeter-Pauli kindluses.

Dh leinamist
Ja kaebamist —
Suur mure meil on tunda,
Et meie patutegudest
Nüüd tuleb aru anda.
Dh ahastust
Ja kurvastust,
Et siit ei pease wälja!
Muidu kõik nad kuradid
Laseks puua wõlla.
Dh kenakest,
Dh kaunistest
Ministritele tooli,
Kus olid ikka wõimumees —
Nüüd teegi suft ei hooli.
Dh patune,
Waat sinu töö
On mulle seda teinud —
Et sa oled liiaste
Ule piiri läinud.
Dh waadake,
Kui näruste
Wõib mõnikord küll lullu,
Nüüd teadmata — kas peaseme
Wõi jäämegi eht lullu.

A. E. Parasmaa.

ja ruttawad kinnitamä, et nende must luub tõepoolest must ei olegi.

Alga oli ka neidki, kellel enamalt must karw oli. See o i aeg, kus nad oma karalulit karwaga üsna wabalt ringi käisid, sest see leidis Nikolai Romanowi sulaste poolt lugupidamist. Wähemalt silutati neid üteldes: „Misfugune tore, läitw must karw.“

Need on nüüd hoopis kõrwale pugenud, sest must karw ei ole tänawu kewade mitte moes. Musta karwa mehi näidatakse näpuga ja nad tunnewad et nende jalgealune lödunenud. Ahwardab kolku langeda.

On üks liit — nõnda ütelda liberal demotradid — kellel praegu kindlat karwa ei ole, vähemalt muudawad nad seda nagu hamelionid. Enemalt olid nad dige tuusad punataspruunid ja nad ise suurustasid, et see karw kõige moodsam on. Misfuguse karwalised olid enamaste kõik Tallinna edumeelsed, kuna nad ise edueralondlasi wõtsid, olgugi et karw eemalt waadates üsna ühte wärwi oli.

Nüüd on need demotradid dige hädas, sest nad ei suuda kudagi kindla wärwilist karwa omandada. Jääwad lapilisteks. Üks koht on üsna punane, teine seal kõrwalt tõmmu, kolmas sinikas; neljas, kas kusagilt tubemest wõi sabaalt, hoopis must.

Dige näotud niisfugused segalapilised, seda enam, et selle juures mingit kindlat ruudusüsteemi ei ole.

Alga need lapilised demotradid teewad näo, nagu oleks nende karwal ainuke dige wärw, kuna nad ometi ise seda wäga hästi teewad, et seda teegi ei usu.

Üks liit on jälle sibukesi, kelle karal lümmelond aastat tagasi hoopis punane wärw oli. Alga nende kahe wabaduse wahel ajal on need inimesed pika peale omale hoopis teistkarwa kasuta omandanud. Ja nüüd käiwad nad niisfuguse lapilise kasutaga, ja kui endised tuitawad neile etteheiteid säherduse inetu karwa pärast teewad, siis ütewad nad, et see ikkagi pagana hästi soojendada.

Wõib uskuda.

On ka neid, kes pettuse peale wälja lähewad ja oma dige karwa hoopis teistfuguseks wärwiwad. Armaatatatse praegusel ajal iseäranis uh'eit punaseks pinfeltada.

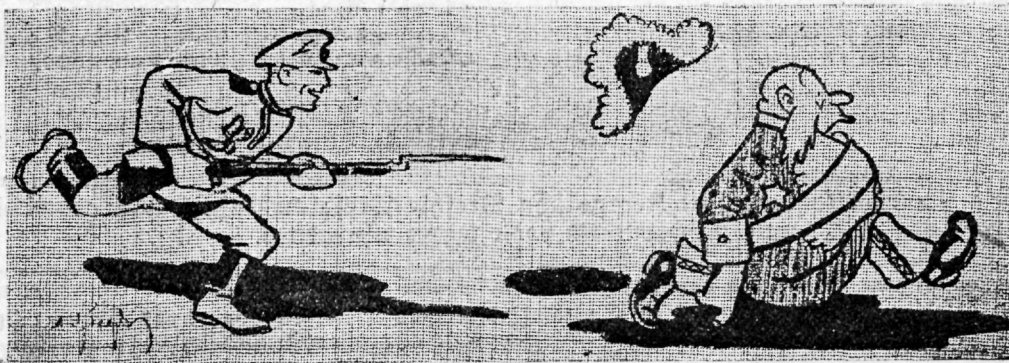
Nõnda tuli mulle mees wästa, seda alles mõni kuu tagasi nagu eht Mooramaa musta tundsin.

Nüüd waatan ja imestan: punane, mis punane.

Niisfugusi wärwitud kasutatega isandaid käib praegu küllalt ringi ja mõnel lähed torda isegi autate inimeste tuppä pugeda.

Alga digust peab üttema: Praegu on karwaajamine weel täitsa hoos. Dotame ära Jaanipäewa poole, kui noorele rohule pääfewad: Etis näe, kudast siit wälja näewad.

Wots.

Matti mõru mälestus wanast walitsusest.

Märs tuli wara.

Põhikarupmees: Nad oleks jelle Nikolai troonilt ära ajamisega itka wõinud wõitwitada.

— Mits.

— Kuni ma need seitse Nikolaid, mis weel järele jäid, ära oleks müüinud.

Dr. Mina.

Seinajad.

A.: "Kõige suurem kahju Nikolaiist on wist kõietegijatel."

B.: "Mits nii?"

A.: "Surmanuhtlus on ju nüüd ära muudetud. Nikolai ajal aga muud kui poodi..."

Dr. Mina.

Kaotatud au.

Enblike sõjameestele Suhomlinowile tuli ükscord uulitsal soldat wastu.

"Mis pära ja mulle on ei anna?" küsis Suhomlinow. "Kui ja on ta au ära oled kaotanud, siis ära arwa, et ta minu käes on wõistat soldat."

—ts.

Kõre.

Kõige lähem wõitewõim mailmas.

—ts. —ts. —ts.

Dsalised:

Keiser.

Ministrid.

Riigiwolinikud.

Edjawägi.

Rahwas.

Keisri teenrid ja täsualused.

Seine waatus.

Dsalised:

Reedjamad, peale keisri.

Geisrie.

M. L. j. —ts.

Woorimees — feltimees.

"Sei, woorimees! Sei, feltimees! Mind wafsalisse wiil!"

— "Rats rubla," wastab woorimees, "Siis wiin sind wafjali."

— "Oh, woorimees, oh, feltimees, Kas taffi sa ei tea?"

— "Pea meeles," wastab woorimees, "Müüd wabadus... Ei wea!"

— "Ai, woorimees, kas feltimees kis oled nõnda sa?"

— "Mül hobune, sa jalamees... tats rubla — sõidan ta..."

Dr. Mina.

"Meie Matti"

tellimiste wastuwõtmine wältab edasi.

Tellimise hind kättesaatmisega aastas 5 r. 50 L, 6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 L. Soimetusest ise ära wõies: aastas 4 r. 50 L, 6 kuu eest 2 r. 30 L, 3 kuu eest 1 r. 30 L. Almus iga lauawew. Adressi muutmise eest 10 kop. Adressi muutmisel ja tellimise uuendamisel palume jeniist adressi nr. teatada.

Soimetus ja talitus:

Sarju ja Müütki uulitsa nurgal nr. 46/5, Tallinnas, "Teaduse" raamatukaupluses.

Järgmises numbris ilmuwad kohtuministri Kerensti ja Breshko-Breshkowskaja Tallinnas wiibimise puhul meie päewapiltniku poolt tehtud üleswõtted.

Sarwitamata jäänud lähemad kirjastööd häwitatakse ära, kui matti tagastamisets juure lijatud ei ole. Ruumi-puudusel ajakirjas kirjawastuseid ei anta; wastuse saamisets lijatagu postmark ehk postkaart ligi.

Wastutaw toimetaja Jakob Jaanson.

Wäljaandja J. Wuni.

W. Schiffer'i trükk, Tallinnas.